

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PREVENCE KRIMINALITY A JEJÍ PRAKTICKÉ
NÁSTROJE**

Autor práce: Radek Kokoška, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Herich, DiS.

Katedra: Právnických oborů a bezpečnostních studií

2023

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.

Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Radek Kokoška

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Prevence kriminality a její praktické nástroje

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Prevention of crime and its practical tools

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): Mgr. Lukáš Herich, DiS.

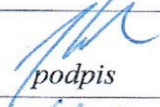

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): Listopad 2022

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem je formou teoretického vhledu objasnit základní pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti ve vztahu ke kriminalitě, prevenci kriminality, včetně charakteristiky konkrétních preventivních programů. **Vedlejším cílem** je u oslovených respondentů za pomoci kvantitativního dotazníkového šetření empiricky reflektovat tzv. „míru viktimnosti“ v rámci konkrétních životních situací se zaměřením na zájmově určené teritoriální území města Plzně.

Student: Radek Kokoška, DiS.	3.1.2023 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Herich, DiS.	3.1.2023 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	16.1.2023 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	19.1.2023 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	18.1.2023 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Lukáši Herichovi, DiS. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KOKOŠKA, R. *Prevence kriminality a její praktické nástroje: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2023. 76 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Lukáš Herich, DiS.

Klíčová slova: prevence – kriminalita – oběť – pachatel – strategie.

Bakalářská práce se zabývá problematikou prevence kriminality a jejích praktických nástrojů. Práce je rozdělena na část teoretickou a na část praktickou.

V teoretické části jsou vysvětleny pojmy prevence a kriminalita, je provedeno základní rozdělení kriminality, je specifikován pojem pachatele a oběti trestného činu a je popsána organizace a preventivní programy v České republice.

Praktická část obsahuje přehledné grafy a tabulky se získanými údaji z dotazníkového šetření provedeného v Plzni.

ABSTRACT

KOKOŠKA, R. *Prevention crime and its practical instruments: Bachelor Thesis*.
České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2023. 76 s.
Supervisor: Mgr. Lukáš Herich, DiS.

Key words: prevention – criminality – victim – offender – strategy.

The bachelor thesis deals with the issue of crime prevention and its practical instruments. The thesis is divided into a theoretical part and practical part.

The theoretical part explains the concepts of prevention and crime, the basic division of crime is made, the concept of perpetrator and victim of crime is specified and the organization and preventive programs in the Czech Republic are described.

The practical part contains clear graphs and spreadsheets with obtained data from a questionnaire survey conducted in Pilsen.

Obsah

1	CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	11
2	POJEM PREVENCE KRIMINALITY	12
3	POJEM A DEFINICE KRIMINALITY	14
3.1	Kriminogenní faktory	14
4	CHARAKTERISTIKA PREVENCE KRIMINALITY	16
5	DĚLENÍ PREVENCE KRIMINALITY	17
5.1	Kriminální prevence podle obsahového zaměření	17
5.1.1	Sociální prevence	17
5.1.2	Situační prevence	18
5.1.3	Prevence viktimmnosti	20
5.2	Kriminální prevence podle okruhu adresátů	20
5.2.1	Primární prevence	21
5.2.2	Sekundární prevence	21
5.2.3	Terciální prevence	21
6	OBĚŤ	23
6.1	Viktimologie	23
6.2	Viktimnost	24
6.3	Viktimizace	24
6.4	Chování osoby	25
6.5	Typologie obětí	25
6.6	Vztah mezi obětí a pachatelem	25
6.7	Úhona způsobená obětí	26
7	PACHATEL	28
7.1	Biologické teorie	28
7.2	Psychologické teorie	30
7.3	Sociální teorie	31
8	ORGANIZACE PREVENCE KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICCE	32

8.1	Mezirezortní organizace	32
8.2	Resortní úroveň	32
8.3	Místní úroveň	33
9	PROGRAMY PREVENCE KRIMINALITY	35
10	EMPIRICKÁ ČÁST	36
10.1	Stanovení cílů a hypotéz	36
10.2	Technika sběru dat	37
10.3	Dotazníkové šetření	37
	Cíle a hypotézy	54
	Závěr	63
	Seznam použitých zdrojů	65
	Seznam grafů	67
	Seznam tabulek	68
	Seznam příloh	69
	Příloha 1 Dotazník	70
	Příloha 2 Logo prevence kriminality	75
	Příloha 3 Edukační leták	76

ÚVOD

Po listopadu 1989 došlo v tehdejší Československu k uvolnění společenských poměrů. Otevřely se hranice, lidé mohli začít volně cestovat, byla obnovena svoboda projevu, vznikaly soukromé podnikatelské subjekty. S otevřením hranic přicestovalo do Československa mnoho osob z Balkánu, zemí bývalého Sovětského svazu a zemí tzv. třetího světa. Policie prošla reorganizací, došlo k personálním změnám a na vedoucí pozice byli mnohdy dosazeni pracovníci bez potřebných zkušeností. 1. ledna 1990 u příležitosti svého zvolení do úřadu, vyhlásil tehdejší prezident Václav Havel rozsáhlou amnestii, při které bylo z věznic propuštěno 23 260 osob. Vlivem těchto okolností došlo v 90. letech 20. století k výraznému nárůstu kriminality, kvetla korupce a rozvíjel se organizovaný zločin. Na tuto situaci nebyla připravena ani česká společnost ani policie. V dalších letech se naše společnost seznamovala a učila žít s fenomény, jakými jsou ultralevicový a ultrapravicový terorismus, etnický a náboženský terorismus, a extremismus, především rasismus a xenofobie. (Příčiny nárůstu kriminality po roce 1989).

Ve 20. letech 21. století čelila Česká republika, tak jako celý svět, pandemii nemoci covidu – 19. Byly omezeny aktivity obyvatel, jejich pohyb a cestování, řada aktivit se přesunula do online prostoru. Na jedné straně došlo ke snížení především v oblasti násilné a majetkové kriminality, na druhou stranu ale přibyla hlášení týkající se domácího násilí. Lidé trávili více času v online prostředí, a zvláště zranitelné osoby, především děti a senioři, byli vystaveni kyberútokům. Objevily se i nové a specifické trestné činy, jako padělání potvrzení a průkazů o negativních testech, očkování a prodělání nemoci, a nelegálně se obchodovalo se zdravotnickým materiálem. V posledních letech se Česká republika potýká s problematikou uprchlíků, především ze Sýrie, Afriky či Blízkého východu. Před rokem v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajině začali do České republiky ve velkém mířit váleční uprchlíci z Ukrajiny. Současně pak česká společnost čelí energetické krizi, rostou ceny za energie, zdražují se základní potraviny. Všechny tyto okolnosti se mohou stát zdrojem kriminogenních faktorů.

Za otce oboru kriminologie je považován italský filozof Cesare Beccaria, který prosazoval myšlenku, že „Je lépe zločinu předcházet, než ho trestat“. Prevence kriminality má v České republice dlouholetou tradici. Již od roku 1993, kdy vznikl samostatný český stát, se prevence kriminality začala uplatňovat jako nedílná součást vládní politiky. V roce 1996 byla přijata první Strategie prevence kriminality a od té doby

se vytvářejí systémy prevence kriminality. Prevence kriminality představuje komplex opatření, jejichž hlavní úkolem je předcházení vzniku kriminality a zmenšování strachu z ní. Jedná se o činnosti realizované státními, veřejnými i soukromými činiteli. Cílem těchto opatření je snižování závažnosti a rozsahu kriminality působením na potencionální pachatele a oběti trestných činů, a omezováním kriminogenních příležitostí. Česká republika náleží mezi státy, které ke zkvalitňování kvality života a zajišťování bezpečí svých obyvatel používá eticky přijatelné preventivní přístupy založené na důkazech. Podle globálního indexu se řadí Česká republika k nejbezpečnějším zemím na světě. Z dlouhodobého hlediska v naší zemi dochází k poklesu kriminality a daří se i aktivně reagovat na nové trendy. (Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022–2027).

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem je formou teoretického vhledu objasnit základní pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti ve vztahu ke kriminalitě, prevenci kriminality, včetně charakteristiky konkrétních preventivních programů. Jsou zde vysvětleny pojmy prevence, definice a charakteristika prevence kriminality, pojem a definice kriminality, oběť a pachatel. Dále jsou popsány organizace prevence kriminality v České republice a programy prevence kriminality.

V rámci výzkumného šetření byli osloveni obyvatelé města Plzně starší 18 let. Respondentům byl elektronickou cestou rozeslán anonymní dotazník, který obsahoval 17 uzavřených otázek. Šetření se uskutečnilo od 15. – 31. 1. 2023 a probíhalo na internetovém serveru www.survio.cz. Získaná data z dotazníkového šetření byla zpracována do přehledných grafů a tabulek prostřednictvím serveru www.survio.cz a softwaru Microsoft Office Word. Cílem dotazníkového šetření bylo získání údajů týkajících se postojů oslovených respondentů k prevenci kriminality v běžném životě. Z celkového počtu 122 dotazníků jich bylo ke zpracování použito 100. Při tvorbě bakalářské práce jsme pracovali s webovými prohlížeči Google books a Google scholar. použitá literatura byla kontrolována pomocí internetové stránky Citace.com. Odborná literatura byla zapůjčena z Filozofické a právnické knihovny Západočeské univerzity v Plzni.

2 POJEM PREVENCE KRIMINALITY

Výraz prevence vychází z latinského slova *praevenire*. V obecném měřítku je definována jako soubor opatření, která si kladou za cíl předcházet nebo bránit výskytu nějakého nežádoucího jevu nebo snižovat jeho pravděpodobnost. Prevenci lze uplatnit v jakékoli sféře života, v oblasti zdraví, školství, dopravy, sociální politiky, zemědělství nebo v trestním právu. Autoři Kriminologického sborníku definují prevenci kriminality jako souhrn sociálních opatření, která se zaměřují na předcházení sociálním patologiím, především kriminalitě. Může mít podobu souboru ustanovení označených jako strategie prevence, preventivní program nebo preventivní plán. Profesor Holcr označuje prevenci kriminality jako speciální oblast, jejímž účelem je předcházení kriminalitě. Ze společenského pohledu je prevence kriminality vnímána jako vědecky podložené, cílené, záměrné, plánované a koordinované působení proti příčinám a podmínkám vzniku kriminality. Toto působení vede k úplné nebo částečné eliminaci kriminality nebo omezení jejich negativních projevů. Zároveň pomáhá vytvářet podmínky proti vzniku kriminality.¹ Autoři Novotný a Zapletal vymezují prevenci kriminality v užším slova smyslu. Jako prevenci označují různé aktivity přesahující charakter řady trestných činů, směřující k eliminaci, oslabení nebo neutralizaci faktorů kriminality, s cílem zabránit růstu kriminality nebo dosáhnout jejího snížení. Zabývají se faktory, které ovlivňují kriminalitu, příležitostmi a motivacemi k trestné činnosti, identifikují potenciální pachatele, potenciální oběti a bariéry pro trestnou činnost. Prevencí kriminality rozumíme podle Kaisera všechna opatření zaměřená na snížení míry a váhy kriminality, ať už omezením příležitostí k vykonávání trestné činnosti, přítomností kompetentních ochránců nebo sousedských kontrol v případě potřeby, nebo ovlivňováním pachatelů trestné činnosti, potenciálních pachatelů a veřejnosti. Kuchta a Válková upozorňují, že kontrola kriminality je realizována na základě strategie prevence a trestání. Preventivní strategie jsou systémy založené na ekonomických, kulturních, sociálních, vzdělávacích, výchovných, poradenských nebo lékařských opatřeních.²

Snad nejkomplexnější koncepci prevence kriminality vypracoval Zapletal. Prevenci kriminality vnímá jako snahu eliminovat trestnou činnost ještě před tím, než vznikne, nebo bude pokračovat. Domnívá se, že prevence kriminality zahrnuje veškeré aktivity směřující k předcházení kriminalitě, snižování výskytu kriminality prostřednictvím prevence kriminality nebo odstraňování příčin a podmínek, které kriminalitu způsobují

¹ HOLCR, Květoň. Kriminologie. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2008, s. 58.

² NOVOTNÝ, Oto a ZAPLETAL, Jan. Kriminologie. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 58-62.

nebo k ní přispívají. Patří mezi ně opatření zaměřená na snížení rozsahu a závažnosti trestné činnosti omezením příležitostí k trestné činnosti nebo ovlivněním potenciálních pachatelů a obětí trestných činů. S originální definicí přišel Večerka. Označil prevenci kriminality jako vytrvalé střežení všech bran a cest, na kterých by se mohlo zrodit zlo. Tento rys popisuje to, co skrývá původní latinský základ slova prevence, totiž „*venio at prae*“. Tedy přijít včas, před něco, co nechceme, aby se stalo. Turayovás definoval prevenci kriminality jako speciální obor teorie a praxe prevence. Obecně měla podobu kriminality v sociální patologii, jejíž podstatou je prevence kriminality a ochranou před ní. Madliak a kolektiv pod pojmem prevence rozumí ochranu a předcházení nežádoucím jevům nebo projevům takové činnosti na různých stupních a úrovních. Ze zahraničních autorů zabývajících se definicí prevence kriminality lze uvést Kubeho a Kocho, kteří do prevence kriminality zahrnují veškeré státní i soukromé snahy o předcházení kriminalitě směřující k odstraňování příčin a jejich podmínek a dále přípravu jednání k odvrácení spáchání nebo dokonání trestného činu nebo ke ztížení jeho spáchání. V rafinovanější podobě Kube, Schneider a Stock definují prevenci kriminality jako všechna opatření, která kvantitativně snižují kriminalitu jako společenský jev nebo kriminální chování jako jednotlivé události. Dvanáctý kongres OSN o prevenci kriminality a trestní spravedlnosti, který se konal v Salvadoru v Brazílii v roce 2010, rovněž stanovil definici prevence kriminality. Prevence kriminality podle delegátů kongresu zahrnuje všechna opatření ke snížení rizika kriminality a jejich škodlivých důsledků pro jednotlivce i společnost, včetně strachu z kriminality. Prevence kriminality působí proti různým příčinám kriminality.³

³ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Druhé aktualizované vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2016. s. 13-16.

3 POJEM A DEFINICE KRIMINALITY

Pojem kriminalita vychází z latinského slova „*criminalis*“ což doslovně znamená zločinný. Definuje výskyt kriminálního chování, jenž je vyjádřen souborem trestních skutků, které jsou spáchané ve společnosti. Společnost je v nemalé míře zatížena kriminalitou a sní souvisejícími jevy.

Je potřeba rozlišovat dvě základní definice kriminality, a sice legální a sociologickou. Legální pojetí kriminality považuje kriminalitu za souhrn chování, které trestní právo označuje jako trestné činy. Každá společnost a doba vnímá trestné činy jiným způsobem. Teorie práva diferencuje dvě výchozí právní normy, a sice právo přirozené a právo pozitivní. Přirozené právo „*samo o sobě*“ je charakterizováno jako právo vycházející od Boha nebo z přírody. Přirozené zločiny považuje v každé době a ve všech společnostech za trestné činy. Jedná se především o krádež, loupež, znásilnění a vraždu. Pozitivní právo „*vytvářející samo sebe*“, považuje za trestné činy veškeré jednání, které je pro určitou společnost nepřijatelné.⁴ Sociologické pojetí kriminality nahlíží na kriminalitu nezávisle na trestním právu, čímž přináší kritický pohled na trestní právo.⁵

V kriminologii se setkáváme se třemi základními pojmy: příčinami kriminality, podmínkami kriminality a kriminogenními faktory.

K příčinám kriminality se řadí takové jevy, které v konkrétní situaci vytváří motivaci či pohnutku spáchat trestný čin. Za podmínku kriminality lze pokládat takové okolnosti, které usnadňují působení příčiny.⁶

3.1 Kriminogenní faktory

Pojem kriminogenní faktory vyjadřuje jevy v oblastech psychologických, biologických, sociálních, kulturních a ekonomických, které vytváří podmínky pro páchaní trestných činů. V kriminologické literatuře lze dohledat 250 až 450 kriminogenních faktorů. Kriminogenní faktory je možno klasifikovat podle úrovně, rozsahu, místa, času a délky trvání. Podle rozsahu se může jednat o faktory subjektivní neboli osobnostní, individuální, k nimž se řadí biologicko - psychická organizace

⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. Kriminologie a prevence kriminality. Praha: Armex, 2004, s. 13-14.

⁵ *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2022 [cit. 2023-02-12].

⁶ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. Kriminologie a prevence kriminality. Praha: Armex, 2004, s. 13-14.

člověka. Mezi objektivní faktory se řadí podmínky politické, kulturní, ekonomické, sociální, vliv médií, působení bydliště, pracoviště, vliv školy, rodiny, přátel nebo sousedů. Z hlediska místa záleží na tom, zda se objekt trestného činu nachází v rušné části města či na venkově. Z pohledu času se vyskytují rozdíly v páchání trestných činů ve dne nebo v noci, o víkendech, o svátcích nebo ve všedních dnech, v létě nebo v zimě. V oblasti faktorů délky trvání se může jednat například o dlouhodobé konflikty na pracovišti nebo v rodině, které při působení malého podnětu mohou zapříčinit kriminogenní situaci. Mezi příčiny rozšíření kriminality v posledních desetiletích dominuje změna tradiční role rodiny, liberalizace přístupů k návykovým látkám, gamblerství, příživnictví, potulce, žebrání, prostituci, sexu, pornografii nebo nelegálnímu vydělávání peněz.⁷

Existují různé kriminologické teorie, které se zabývají otázkou příčin kriminality. Environmentální kriminologie přináší teorii rutinních činností. Tato teorie udává, že v momentě, kdy se sejdou pachatel a oběť ve stejné době na stejném místě bez přítomnosti účinného obránce, dochází k tzv. predátorskému činu (zločinu). Výsledkem této teorie je trojúhelník analýzy kriminality, jehož tři vrcholy znázorňují pachatele, oběť a místo. Původní vnitřní trojúhelník doplňuje trojúhelník vnější. Ten představuje kontrolní prvky, kterými jsou správce místa, dohlázeč pachatele a ochránce oběti.

⁷ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. Kriminologie a prevence kriminality. Praha: Armex, 2004, s. 14-15.

4 CHARAKTERISTIKA PREVENCE KRIMINALITY

Prevence kriminality představuje dlouhodobý a průběžný proces, který má za cíl minimalizovat riziko vzniku kriminality a snížit kriminalitu v dané oblasti. Zaměřuje se na minimalizaci rizikových faktorů v oblasti kriminality, prevenci u rizikových skupin a prevenci recidivy. Tento proces je náročný z hlediska času, úsilí a zapojení různých subjektů, včetně státních orgánů, neziskových organizací a komunit, a vyžaduje jejich úzkou spolupráci. Jedná se o disciplínu, která zasahuje do různých oblastí, jako jsou sociologie, právo, psychologie, zdravotnictví, vzdělání, ekonomie a další. Je důležité, aby byla prevence kriminality prováděna v souladu se skutečnými potřebami a očekáváními obyvatelstva. Prevence kriminality se opírá o praxi založenou na důkazech.⁸

⁸ HOLAS, Jakub. *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019, s. 40-42.

5 DĚLENÍ PREVENCE KRIMINALITY

Preventivní činnosti se rozlišují podle dvou základních hledisek: podle cílových objektů a podle stádia vývoje kriminálního problému. Prevence podle cílových objektů se dále dělí na prevenci sociální, situační a viktimologickou. Podle stádia vývoje kriminálního problému se prevence dále rozděluje na primární, sekundární a terciální.

5.1 Kriminální prevence podle obsahového zaměření

Jedná se o preventivní aktivity, které se zaměřují na obsah. Rozděluje se dále na sociální prevenci, situační prevenci a prevenci viktimnosti.

5.1.1 Sociální prevence

Počátek sociální prevence je možno časově zařadit do třicátých let dvacátého století. Z počátku se orientovala na mládež, především pak na mladistvé z problematických rodin.⁹ Jedná se o nejrozšířenější typ prevence, který se zaměřuje na osobu pachatele působením na jeho sociální integraci, a na změnu příčin kriminality ovlivněním nepříznivých ekonomických a společenských podmínek. Prostředky sociální prevence spadají z větší míry do sféry sociální politiky. Opatření, která jsou v rámci sociální prevence uplatňována se dotýkají problematiky rodiny, trávení volného času, zaměstnanosti, zdravotnictví, školství, přípravy na profesi, urbanismu a územního plánování. Zásadní roli v těchto činnostech zastává rodina, škola, oblast zaměstnanosti, trávení volného času a oblast bydliště.¹⁰

Rodina představuje pro jedince intimní a privátní prostředí. Kromě biologické, ochranné, emocionální a ekonomické funkce musí zajišťovat především funkci výchovnou. Mezi časté problémy se řadí zaměstnanost, životní styl a samotné bydlení. Podle Madliaka souvisí kriminalita mládeže i kriminalita obecně, s počtem členů rodiny. Zvýšený počet členů rodiny, nízké příjmy na jednotlivé členy rodiny, nízký stupeň vzdělání a nevyhovující bytové podmínky zvyšují kriminogenní faktory. Dále záleží na tom, jaký typ výchovy rodina uplatňuje. Příliš autoritativní nebo perfekcionista přístup můžou vyústit ke vzniku problémových situací. Preventivní strategie státu se zaměřují na

⁹ SVATOŠ, Roman. Prevence kriminality. Druhé aktualizované vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2016, s. 22.

¹⁰ ŘEHOŘ, Jiří. *Základy kriminologie* [online]. České Budějovice, 2007 [cit. 2023-02-12]. s. 30

nefunkční nebo dysfunkční rodiny. K zájmům státu přísluší snížení počtu neúplných rodin.

Škola by měla s dětmi a mládeží optimálně pracovat tak, aby částečně vynahrazovala nedostatky výchovy v samotné rodině, a měla by zamezovat takovým fenoménům, ke kterým náleží šikana a záškoláctví.

Důležitým faktorem sociální prevence je oblast zaměstnanosti. Seberealizace náleží k základním lidským potřebám. Práce jako taková představuje zdroj příjmů, měla by přinášet sociální pozici a prestiž. Nezaměstnanost může představovat významný kriminogenní faktor.

Mimo rodinu a školní výchovu je potřeba klást důraz na volnočasové aktivity. Jedinec, který netráví smysluplně volný čas se velmi snadno může připojit ke skupině lidí, která se dopouští protiprávního jednání.

Oblast bydliště představuje další důležitý sociální faktor. Ve městech se uskuteční více trestních činů než na vesnicích. Na venkově mezi lidmi panuje větší solidarita a soudržnost, oproti tomu velkoměsta přitahují potencionální pachatele z důvodu větších příležitostí k trestné činnosti a větší anonymity.

V neposlední řadě je potřeba uvést i vliv médií. V souvislosti s médii bývá velmi často upozorňováno na jejich negativní vliv na rozvoj osobnosti a charakteru dětí. Terčem kritiky se stává nadměrná prezentace násilí nebo různých rizikových životních stylů, jako jsou kouření, užívání alkoholu a jiných návykových látek nebo třeba gamblerství. Na druhé straně je potřeba zmínit, že média přinášejí celou řadu pozitivních a důležitých informací, které se sami o sobě působí preventivně.¹¹

Ke konkrétním příkladům v oblasti sociální prevence náleží povinná školní docházka, snížení daní, stanovení minimální mzdy a snížení míry nezaměstnanosti.¹²

5.1.2 Situační prevence

Situační prevence se začala vyvíjet teprve v šedesátých a sedmdesátých letech dvacátého století. Z počátku byla označována jako technická prevence. Vycházela

¹¹ FIRSTOVÁ, Jana a David ZÁMEK. *Prevence kriminality - nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 64.

¹² SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Druhé aktualizované vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2016, s. 23-24.

z lidového přísloví, že „příležitost dělá zloděje“. Situační prevence se opírá o poznatek, že určité druhy kriminality se objevují za určitých okolností, na určitých místech a v určité době. Za pomoci kroků technické, fyzické a režimové ochrany se pokouší minimalizovat kriminogenní podmínky. Nejúčinněji se jeví při zamezování majetkové trestné činnosti. Aby byla situační prevence úspěšná, je potřeba vynaložit adekvátní opatření a dostatečné personální a finanční prostředky. Situační prevence se zaměřuje na trestný čin jako takový, z jejího pohledu je zločin vnímán jako akt příležitosti a motivace.

Opatření situační prevence

V současné době se jeví jako nejúčinnější opatření situační prevence odstraňování kriminogenních situací, snižování příležitostí k páčání trestných skutků a zvyšování rizika dopadení pachatele.

Pro ztížení přístupu k prostředkům, které jsou vhodné pro spáchání trestného činu radíme používání zámků, bezpečnostních fólií na okna, alarmů, plotů či jiných mechanických zabezpečení objektů, důsledné provádění kontrol u vstupů na kulturní, sportovní a sociální akce a do různých budov, například prostřednictvím vrátných nebo pracovníků bezpečnostních agentur.

Zmenšit očekávaný užitek nebo prospěch z trestné činnosti je možné například používáním bezhotovostních plateb, neopouštění osobních věcí bez dozoru ve vozidlech, ukládáním mobilních telefonů do příruční tašky, uložením šperků a drahých klenotů mimo pracovní dobu do trezorů, důsledným označováním různých věcí a stanovením jasných pravidel, například jak postupovat při transportu větší finanční hotovosti.

Zvyšováním rizika na dopadení pachatele může potencionální pachatele od spáchání trestného činu odradit. K takovým opatřením radíme použití kamerových systémů, přirozený dohled každého občana, profesionální dohled realizovaný policií České republiky, městskou policií či bezpečnostními agenturami. Dohled mohou vykonávat i další profese jako jsou řidiči hromadné dopravy, vrátní, uvaděči v kulturních zařízeních či prodavači v obchodech. Obecně lze říct, že existence kamerových systémů a

dalších osob komplikuje pachateli provést trestný čin, čímž se zvyšuje riziko jeho dopadení.¹³

5.1.3 Prevence viktinnosti

Prevence viktinnosti představuje specifický druh prevence, který své aktivity směřuje k tomu, aby se člověk nestal obětí trestného činu. Je zaměřena na bezpečné chování a psychickou připravenost ohrožených lidí.

Viktimologická prevence se zaměřuje na využití poznatků z oboru viktimologie. Soustřeďuje se na osvětovou činnost, poskytuje individuální i skupinové právní, zdravotní nebo psychologické poradenství, nácvik obranných technik a použití prostředků sebeobrany. Vzdělává občany, jak se mají chovat před útokem, v jeho průběhu a po něm, jak se mají chovat, aby ochránili svůj majetek a svůj život. Cílí na osoby zatížené zvýšenou mírou viktinnosti, mezi něž řadíme děti, seniory, dívky a ženy. Jedná se o edukační aktivity směrem k důchodcům, aby nechodili sami na odlehlá místa, nepouštěli cizí osoby do svého bytu nebo třeba bezpečně přenášeli finanční hotovost z bankovního ústavu do svého domova. Dětem je vštěpováno, jak se mají zachovat, pokud jsou na ulici osloveni neznámým člověkem, který jim nabízí dárky nebo drogy, jak reagovat, pokud je jim nabízen odvoz autem cizím člověkem nebo jak postupovat, pokud se ztratí v přírodě nebo ve městě. U dívek a žen je osvětová činnost zaměřena na doporučení, jak se vhodně oblékat, jakým lokalitám se vyhýbat po setmění nebo jak reagovat v případě přepadení nebo pokusu o znásilnění.¹⁴ Viktimologická prevence napomáhá zmenšovat viktimizaci, převážně v rizikových oblastech jako jsou například vyloučené lokality či místa s vysokou mírou nezaměstnanosti.¹⁵

5.2 Kriminální prevence podle okruhu adresátů

Z pohledu okruhu adresátů rozdělujeme prevenci v oblasti kriminality na primární, sekundární a terciální.

¹³ FIRSTOVÁ, Jana a David ZÁMEK. *Prevence kriminality - nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 67.

¹⁴ SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Druhé aktualizované vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2016, s. 29.

¹⁵ *Příčiny nárůstu kriminality po roce 1989* [online]. České Budějovice, 2009 [cit. 2023-02-12].

5.2.1 Primární prevence

Jedná se o nejdůležitější součást prevence.¹⁶ Preventivní aktivity primární prevence jsou zaměřeny na veškeré obyvatelstvo. Mají plošný účinek, působí na každého jedince bez ohledu na míru ohrožení nebo kriminálního nebezpečí. Podílí se na vzniku optimálních podmínek občanů, společnosti a jejich institucí.¹⁷ Primární prevence se zaměřuje především na volnočasové, vzdělávací, výchovné, poradenské a osvětové činnosti zacílené na širokou veřejnost. Mezi zásadní činnosti patří pozitivní působení na děti a mládež, na trávení jejich volného času nebo možnosti vykonávat sportovní aktivity.¹⁸ Vzhledem ke skutečnosti, že hlavním účelem primární prevence není omezování kriminality jako takové, je nazývána nepřímou strategií prevence kriminality.

5.2.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence se zaměřuje na rizikové jedince a skupiny obyvatel, u nichž existuje zvýšený předpoklad, že by se mohli stát obětí nebo pachatelem trestného činu. Jedná se o přímou prevenci kriminality.¹⁹ Dále se zaměřuje na výskyt patologických situací ve společnosti, jako jsou dlouhodobá pracovní nezaměstnanost, nadměrná konzumace alkoholických nápojů, drogová závislost, gamblerství, záškoláctví, šikana, vandalismus, povalečství či konflikty mezi etniky. V neposlední řadě se zabývá příčinami, které vedou ke vzniku kriminálních skutků.²⁰

5.2.3 Terciální prevence

Je zaměřená na osoby a kategorii lidí, kteří se v minulosti dopustili protiprávního jednání a dále na jednotlivce, kteří se stali obětmi trestné činnosti. Jde v podstatě o prevenci recidivy.²¹ Zabývá se resocializací u lidí, kteří se v minulosti dopustili kriminální činnosti, jejich dalšího pracovního uplatnění na trhu práce včetně rekvalifikace, zajišťuje pomoc při hledání vhodného bydlení, poskytuje rodinné a sociální

¹⁶ JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021, s. 286, 582.

¹⁷ NAGY, Veronika. *Crime prevention, migration control and surveillance practices: welfare bureaucracy as mobility deterrent*. London: Routledge/Taylor & Francis Group, 2020, s. 41.

¹⁸ *Prevence kriminality* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, 2023 [cit. 2023-02-12].

¹⁹ MANN, Monique. *Policing and politicising organised crime*. London: Routledge/Taylor & Francis Group, 2020, s. 34.

²⁰ *Prevence kriminality* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, 2023 [cit. 2023-02-12].

²¹ JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021, s. 286, 582.

poradenství. Cílem terciární prevence je zachování získaných výsledků a obnova nevyhovujícího sociálního prostředí.²²

²² ŘEHOŘ, Jiří. *Základy kriminologie* [online]. České Budějovice, 2007 [cit. 2023-02-12]. s. 32.

6 OBĚŤ

Oběť, z latinského slova *victima*, je v nejširším pojetí chápána jako osoba nebo skupina osob, na kterých byl spáchán trestný čin nebo přestupek, diskriminace nebo byly zasaženy živelnými pohromami či válečným konfliktem. Ve společnosti je osobnosti pachatele věnována velká pozornost, jsou chráněny jeho práva, řeší se jeho náprava a navrácení do společnosti. Oproti tomu oběti trestných činů byly až donedávna opomíjeny a stály na okraji trestní politiky.²³ V širokém pojetí viktimologie považuje za oběť osobu, organizace, právní nebo morální řád, který je zasažen, ohrožen či zničen trestným činem. Úzké pojetí specifikuje oběť jako fyzickou osobu, které se dotkl konkrétní trestný čin. Je nezbytné uvést i pojem „trestný čin bez oběti“, (*victimless crime*), který ohrožuje city, mravnost, svobodu, stát, nebo dochází ke korupci. V roce 1985 definovala Organizace spojených národů oběti jako osoby, které utrpěly individuální nebo kolektivní úhonu včetně psychického nebo fyzického poškození, ekonomické ztráty, emocionálního utrpení nebo byla závažně porušena jejich základní lidská práva. Taková osoba je za oběť považována bez ohledu na to, jestli byl pachatel trestného činu zadržen, identifikován, obviněn nebo uznán vinným.

6.1 Viktimologie

Viktimologie neboli nauka o obětech trestného činu.²⁴ Jedná se o vědní obor kriminologie, za jehož zakladatele jsou považováni izraelský advokát Benjamin Mendelsohn, německý kriminolog Hanz von Hentig a americký psychiatr Frederic Wertham. Je považována za vědní obor, který se zabývá osobností oběti (jejími biologickými, sociálními a psychologickými rysy), vztahem mezi obětí a pachatelem a úlohou oběti při vzniku trestného činu, při jeho vyšetřování, odhalování a soudním projednávání. Dále řeší pomoc obětem trestných činů a způsoby jejich rehabilitace a odškodnění. V neposlední řadě chrání občany před viktimizací. Viktimologie rozlišuje tři druhy obětí, a sice primární, sekundární a terciární.²⁵ Za primární oběť je považována osoba, která je bezprostředně zasažena trestným činem. Sekundárními oběťmi se stávají

²³ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 27.

²⁴ PROTIVINSKÝ, Miroslav a Karel KLVAŇA. *Základy kriminalistiky*. 2. vyd. Praha: Armex, 2007, s. 6.

²⁵ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 27-28.

blízcí nebo příbuzní primární oběti, které jsou se zasaženou osobou v přímém kontaktu. Za terciární oběti jsou považovány příslušníci komunity, veřejnost a média.²⁶

6.2 Viktimnost

Viktimnost představuje soubor předpokladů neboli dispozic člověka k tomu, aby se stal obětí trestného činu. Jedná se o soubor bio – psycho – sociálních znaků, při kterých roste pravděpodobnost, že se člověk stane obětí kriminality. Obecně lze říct, že obětí trestného činu se může stát jakákoliv osoba žijící ve společnosti lidí. Každý jedinec ovšem vykazuje jinou míru viktimnosti. K nejvýznamnějším faktorům, které zvyšují předpoklad, že se člověk stane obětí trestného činu, spadají osobnostní vlastnosti, způsoby chování a příslušnost k rizikovým skupinám.

Mezi osobnostní vlastnosti se řadí důvěřivost, neopatrnost, dobrodružnost, lehkomyšlnost, provokativnost a agresivita. Podle způsobu chování roste viktimnost u bezdomovců, narkomanů, alkoholiků, prostitutek, členů gangů, homosexuálů, alternativně žijících osob a lidí, kteří dlouhodobě řeší konflikty. Míra viktimnosti se zvyšuje u určitých profesí, mezi něž náleží strážníci, policisté, obsluha benzínových stanic, taxikáři, prodavači, bankovní úředníci, poštovní doručovatelé, průvodčí, podnikatelé a poslední dobou také učitelé a zdravotníci. Z pohledu věku představují nejohroženější skupiny děti a senioři. Z hlediska pohlaví jsou většímu riziku vystaveny především ženy, které nejčastěji čelí mravnostní a násilné kriminalitě. Příslušníci rasových, etnických a náboženských menšin a cizinci nebo přistěhovalci náleží k dalším rizikovým skupinám. Podobně jako osoby, které vykazují určité duševní nebo tělesné odlišnosti, například mentálně poškozené osoby.²⁷

6.3 Viktimizace

Viktimizace představuje proces, při kterém se oběť potencionální mění na oběť skutečnou. Proces viktimizace má dvě složky, a sice chování osoby ještě předtím, než se stala obětí trestného činu, a samotný vztah mezi obětí a pachatelem.

²⁶ JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021, s. 173-175.

²⁷ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 28.

6.4 Chování osoby

Chování oběti má zásadní vliv na vývoj trestného činu, od jeho začátku, v jeho průběhu až po jeho dokončení. Pouze u malého procenta trestných činů vystupuje oběť v roli zcela pasivní a dominuje osoba pachatele. Při většině trestných činů je oběť aktivní, působí tlumivě nebo povzbudivě. Tlumivý postoj může zmírnit následky trestného činu nebo mu zcela zabránit. Povzbudivý přístup vede ke stupňování útoku a přispívá k navýšení škod. V chování oběti se vyskytuje celá řada prvků, které mohou zapříčinit útok pachatele. Mezi tyto typy chování patří provokace, agresivita, lehkomyšlnost, neopatrnost a důvěřivost. Velká část pachatelů se v následném trestním řízení pokouší přesunout vinu na oběť s tím, že svým chováním zapříčinila následný trestný čin.

6.5 Typologie obětí

Z hlediska míry zavinění oběti, byli specifikovány dvě typologie obětí podle Mendelsohna a podle Holysta. Mendelsohn rozdělil oběti do několika kategorií, na oběť úplně nevinou (dítě), na oběť s minimálním podílem viny (osoba má u sebe věc, která může být pro pachatele atraktivní), oběť se stejným podílem viny jako má pachatel (férová rvačka), oběť s vyšším podílem viny (pachatel se stane obětí), oběť výlučně vinná (usmrcení pachatele v nutné obraně), oběť předstírající (pojistné podvody) a dobrovolná oběť (sebevražda či eutanázie).²⁸

6.6 Vztah mezi obětí a pachatelem

Druhým faktorem v procesu viktimizace představuje vztah mezi obětí a pachatelem. Vzhledem ke skutečnosti, že se osoba oběti a pachatele často znají, vyskytuje se mezi nimi objektivní nebo subjektivní vztah. Vztah objektivní je považován za vztah, který není závislý na osobě pachatele a oběti. Může se jednat např. o sousedy či spolupracovníky. Oproti tomu subjektivní vztah je naplněn emočně, může představovat celou škálu emocí od sympatií k nenávisti. Osoby jsou často v příbuzenském vztahu nebo jsou partnery v osobním či podnikatelském životě. U různých trestných činů sehrávají vztahy mezi pachatelem a obětí rozdílné role. U majetkových trestných činů představuje vztah menší význam. Pachateli ale nahrává ke spáchání trestného činu skutečnost, že zná majetkové poměry oběti. U násilných trestných činů je vztah osoby oběti a pachatele zásadní. V případě loupeží bylo zjištěno, že v téměř šedesáti procentech případů existoval

²⁸ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 29-30.

mezi obětí a pachatelem vztah. V případě vraždy byl ve dvou pětinach zjištěn velmi blízký vztah. V případech sexuálních trestných činů se vyskytuje blízký vztah asi v sedmdesáti procentech případů.²⁹

6.7 Úhona způsobená obětí

Z pohledu újmy, která je oběti trestným činem způsobena, se rozlišují tři fáze viktimizace: primární, sekundární a terciární.

Primární viktimizace

Primární viktimizace představuje úhonu způsobenou pachatelem a je přímým a bezprostředním dopadem trestného činu. Může dojít k fyzické, finanční nebo emocionální újmě. Za fyzickou újmu je považováno porušení fyzické integrity, při které dochází k lehkým nebo těžkým poraněním, v nejzávažnějších případech může vést až k smrti. Finanční újma může být způsobena přímo či nepřímo. K přímé úhoně dochází při poškození nebo ztrátě majetku. Nepřímá újma vzniká v pracovní neschopnosti, kdy oběť přichází o mzdu, popřípadě musí platit výdaje za léčení. Emocionální újma je hůře prokazatelná. Projevuje se celou škálou závažných příznaků, mezi něž se řadí ztráta pocitu bezpečí, nespavost, různé fobie a úzkosti. Může se vyvinout i v případě, kdy oběť nebyla zasažena přímo fyzicky nebo finančně, postihuje zaměstnance obchodů či bankovních ústavů po loupežném přepadení.³⁰

Sekundární viktimizace

K sekundární viktimizaci dochází druhotně v důsledku proběhlého trestného činu. V následujících 36 hodinách se u oběti může vyvinout akutní stresová reakce. Mezi zdroje sekundární viktimizace náleží pachatel, který oběť může zastrašovat či jí vyhrožovat, čímž jí způsobuje další psychické trauma. Dále může oběť druhotně viktimizovat nevhodný postup státních orgánů. Policisté musí na místě činu vhodně komunikovat s obětí, poskytovat jí dostatek informací o postupu vyšetřování, o jejích právech, případné peněžité pomoci státu a o osobách a institucích poskytujících psychologickou pomoc. Policisté musí zajistit osobě pocit bezpečí a být empatičtí v průběhu vedení výslechu. V neposlední řadě vede k sekundární viktimizaci nevhodná a netaktní reakce sociálního

²⁹ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 29.

³⁰ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 30-31.

prostředí, např. medializace případu, neempatické chování zdravotnického personálu či výčitky ze strany rodinných příslušníků. Následkem sekundární viktimizace může u obětí docházet k celé řadě negativních pocitů, jako jsou pocity nespravedlnosti, nedůvěry, ponížení, nedůstojnosti, nejistoty a izolace.³¹

Terciární viktimizace

Terciární viktimizace je situace, při které se oběť nedokáže vypořádat s traumatizujícím zážitkem, ačkoliv z objektivního hlediska již byly napraveny sociální vazby. Zasažený člověk má problém začlenit se zpět do původního života, mění životní styl a přehodnocuje životní hodnoty. Oběť strádá po psychické i fyzické stránce. Dostávají se pocity lítosti a viny, dochází ke ztrátě sebedůvěry, oběť bývá podrážděná, nesoustředěná, náladová, zhoršují se u ní rozumové schopnosti, dostávají se stavy úzkosti a strachu. Z tělesných potíží se vyskytuje plačtivost, bolesti hlavy, srdeční potíže či celková tělesná slabost.³²

³¹ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 31.

³² ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 31-32.

7 PACHATEL

Z užšího pohledu se jedná se o osobu, která svým jednáním naplnila skutkovou podstatu trestného činu, který je taxativně vyjmenován v zákonu číslo 40/2009 Sbírky v platném znění. V širším kontextu je pachatel kriminality nejen osoba, která spáchala trestný čin, ale i osoba, která není s ohledem na věk či kvůli nedostatku příčetnosti trestně odpovědná, i když naplnila znaky skutkové podstaty trestného činu.³³

Kriminální chování určují příčiny, které vychází z osobnosti pachatele.³⁴ Osobnost je charakterizovaná jako biologická a sociální jednota, u níž se prostřednictvím socializace rozvíjí sociální rozměr. Osobnost člověka sestává ze tří částí – biologické, psychologické a sociální. Z toho důvodu je možné hledat příčiny kriminality v biologické, psychologické i sociální rovině. V kriminologickém uvažování lze nalézt tři vzorce. Osobnost pachatele se diametrálně odlišuje od osobnosti nepachatele nebo se pachatel liší v určitých charakteristikách, kterými nepachatel nedisponuje, nebo se člověk kriminálnímu chování naučí. První dva případy demonstrují statický pohled na osobnost. Člověk je nebo není nositelem nějaké vlastnosti nebo charakteristiky, která koreluje s kriminálním chováním. Třetí případ představuje pohled dynamický. Kriminální chování je výsledkem učení nebo působením sociálních vnějších vlivů, vyplývajících z jeho jedinečných charakteristik.

7.1 Biologické teorie

Z pohledu biologické roviny byly rizikové faktory spojovány se stavbou těla pachatele, jeho fyziognomií (rysy obličeje), frenologií (tvarem lebky), hormonálními či metabolickými poruchami, fyziologickými procesy, patologickými změnami na mozku či chromozomálními odchylkami.³⁵ Italský lékař a kriminolog Cesare Lombroso zkoumal vztahy mezi fyziognomickými a frenologickými znaky člověka a jeho kriminálním chováním. Výsledky jeho zkoumání byly časem zavrženy a označeny za předsudečné a nevědecké, ale podílely se na rozvoji kriminologie v Evropě.

V minulosti byla pozornost zaměřena také na vztah mezi konstitucí těla pachatele a jeho kriminálním chováním. Německý psychiatr Ernst Kretschmer charakterizoval vztah mezi tělesnou stavbou, vlastnostmi osobnosti a jejími psychickými poruchami. Diferencoval u mužské populace tři tělesné typy, astenický (křehký, slabý), piknický

³³ JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021, s. 153.

³⁴ GRIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 174.

³⁵ TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, s. 51.

(zavalitý) a atletický (svalnatý, statný). Následně ještě popsal dysplastický (disproporcionální) typ. Kretschmer předpokládal, že existuje souvislost mezi tělesnou stavbou a projevy člověka. Výzkumy ve 40. letech 20. století potvrdily, že různé konstituční typy mají určité sklony k odlišným druhům trestné činnosti.

Americký psycholog W.H. Sheldon rozdělil lidi podle somatotypu do tří skupin, které pojmenoval endomorfní (zakulacený), mesomorfní (svalnatý, kostnatý) a ektomorfní (křehký, slabý). Výzkumy prokázaly, že u delikventů převažuje mezomorfní somatotyp.

S rozvojem genetiky se v 60. letech 20. století vyskytla teorie, která hledala souvislost kriminálního jednání u mužů s chromozomální odchylkou. Usuzovalo se na to, že u mužů, kteří mají nadpočetný chromosom X nebo Y, je vyšší výskyt delikventního chování. Tato teorie ale nebyla spolehlivě potvrzena.

K dalším zkoumaným biologickým faktorům, které by mohly podmínit vznik kriminálního chování, náleží patologické změny na mozku. U delikventů se často vyskytují mozkové anomálie, např. poškození mezimozku a mozečku. U jedinců s anomáliemi v oblasti čelního laloku mozku je usuzováno na sklony k násilnému chování.

Byl také zkoumán vliv hormonálních poruch na vznik kriminálního jednání. Kriminální chování se vyskytuje spíše u jedinců s vysokou hladinou testosteronu a nízkou hodnotou serotoninu.

Výzkum v kriminologii upíral svůj pohled také na vliv dědičnosti. Hledal odpověď na otázku, zda je sklon ke kriminálnímu jednání geneticky zakódován. V této souvislosti je možné se setkat s označením kriminální gen. Proběhly výzkumy, které zkoumaly kriminální rodiny. Zabývaly se otázkou, zda děti kriminálních rodičů budou v budoucnu vykazovat kriminální chování. Bylo zjištěno, že i když kriminální rodiče mají často kriminální potomky, nemá to příčinnou souvislost s kriminálním genem, ale spíše se jedná o vliv prostředí.

Další výzkumy se zaměřovaly na problematiku dvojčat a adoptivních dětí. V případě studia dvojčat se vycházelo ze skutečnosti, že jednovaječná dvojčata mají 100% shodný genetický základ, zatímco dvojvaječná dvojčata mají genetickou shodu v 50 %. V případě, že se jedno dvojče vyvíjí kriminální vzorce chování, zvyšuje se pravděpodobnost výskytu kriminálního jednání i u druhého dvojčete. U jednovaječných

dvojčat je tato pravděpodobnost vyšší. Rovněž studium adoptivních dětí se opíralo o myšlenku, že na vzniku kriminálního chování se podílí více vliv dědičnosti než prostředí. Otázka dědičnosti je do současnosti zkoumána a je obecně uznávána. Přítomnost genetických faktorů nepředurčuje člověka k životu ve zločinu, ale vytvářejí potenciál ke vzniku kriminálního chování. Pokud se k tomu ještě přidá negativní vliv prostředí, potenciál se zvyšuje.

7.2 Psychologické teorie

Zpočátku byl výzkum zaměřen na rysy osobnosti. Bylo zkoumáno, jaké osobnostní rysy se vyskytují u delikventa, a čím se odlišuje od člověka nedelikventního. Zjistilo se, že u delikventů se jedná mnohdy o osoby impulsivní, hyperaktivní, dobrodružné, se sklony k agresivitě a osobnostně nestabilní. Byly provedeny řady studií, které neprokázaly, že rozdíly v rysech osobnosti mezi pachatelem a nepachatelem představují zásadní příčiny ke vzniku kriminálního chování.³⁶ Dále byl pohled upřen na strukturu osobnosti a její dimenze. V 60. letech 20. století zkoumal německo – britský psycholog H. J. Eysenck strukturální model osobnosti. Přitom definoval tři dimenze osobnosti: dimenzi extraverte, neurocismu a psychopatie. Vytvořil nástroj pro jejich zjišťování, který se používá pro testování osobnosti do současnosti. Na podkladě tohoto modelu bylo zjištěno, že osoby neurotické, extrovertní a psychopatické mají sklony k antisociálnímu a kriminálnímu chování. Psychopatie se u pachatelů vyskytuje pokaždé, extaverze převládá u mladých a neuroticismus u starších delikventů. Kriminologie se dále zabývala otázkou inteligence a kriminálního chování. Mezi pachateli se častěji vyskytují osoby s nižší inteligencí, a proto byla nízká inteligence považována za rizikový faktor nebo za jednu z možných příčin kriminality. Z více důvodů není možné učinit jednoznačný závěr, že lidé s nižší inteligencí vykazují vyšší míru kriminality. Osoby z nižších vrstev společnosti více čelí předsudkům a jsou pak snáze označeni za pachatele. Pachatel z vyšších vrstev společnosti si může dovolit zaplatit kvalitního obhájce, takže nakonec nemusí být z žádného trestného činu obviněn. U člověka s vyšší inteligencí je větší pravděpodobnost, že nebude na rozdíl od méně inteligentního pachatele dopaden. Ve druhé polovině 20. století byla pozornost kriminologů zaměřena na styl myšlení pachatele. Byla zjištěna celá řada znaků, která je odlišuje od osob, které kriminální činnost nepáchají. U pachatelů se vyskytuje nezodpovědné chování, neschopnost

³⁶ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 47.

empatie, vysoké mínění o sobě, strach z bolesti nebo zranění, neschopnost vidět perspektivu. Koncem minulého století se objevuje pojem nízká sebekontrola. Podle provedených výzkumů vede k problémovému nebo kriminálnímu chování.

7.3 Sociální teorie

Sociální teorie usuzuje na to, že kriminální jednání je běžná reakce jak psychologicky, tak biologicky běžných osob na jisté typy sociálních okolností. Tyto teoretické směry se rozvíjely kolem druhé poloviny 19. století. Řadí se k nim teorie sociální dezorganizace, etiketizační teorie, teorie napětí či teorie diferenciatní asociace.³⁷

³⁷ FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 47.

8 ORGANIZACE PREVENCE KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice je prevence kriminality organizována na třech stupních: na úrovni mezirezortní, resortní a místní.

8.1 Mezirezortní organizace

Od roku 1994 zodpovídá za koordinaci, organizaci a metodiku prevence kriminality Republikový výbor pro prevenci kriminality. Hlavní náplní tohoto výboru je tvorba koncepce preventivní politiky. Do jeho dalších úkolů spadá schvalování dotací na projekty prevence kriminality, které předkládají města, a přidělování finančních prostředků. Republikovému výboru předsedá ministr vnitra, jeho první náměstek má pak funkci výkonného místopředsedy. K dalším členům Republikového výboru se řadí zástupci různých ministerstev: Ministerstva financí, Ministerstva dopravy, Ministerstva obrany, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, Policejního prezidia, Generálního ředitelství cel, Generálního ředitelství vězeňské služby, Nejvyššího státního zastupitelství, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Rady vlády pro koordinaci protidrogové prevence, Rady vlády pro záležitosti romské komunity a Správy služeb zaměstnanosti Ministerstva práce a sociálních věcí.

8.2 Resortní úroveň

V oblasti sociální prevence se angažuje především Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo spravedlnosti. Ve sféře situační prevence se realizuje zejména Ministerstvo vnitra. Na viktimologickou prevenci je zaměřeno Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.³⁸

Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy zaměřuje svoji pozornost obzvláště na pedagogickou-psychologické poradenství, péči o narušené mladistvé, zejména ve výchovných zařízeních, podporuje aktivity trávení volného času a výchovně působí na školy. Ministerstvo práce a sociálních věcí se orientuje na nezaměstnané osoby, rozšiřuje standardní sociální činnosti a podporuje nevládní organizace, zabývajícími se aktivitami

³⁸ KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Ochrana obyvatelstva*. Praha: Armex, 2006, s. 13.

v sociální oblasti. Ministerstvo zdravotnictví se zabývá prevencí zanedbávání, týrání a sexuálního zneužívání dětí, pomáhá obětem trestných činů, zaměřuje se na léčbu drogově závislých osob a léčbu pachatelů trestné činnosti trpícími duševními nebo sexuálními poruchami. Ministerstvo spravedlnosti se specializuje na oblast legislativní, výkonnou a na oblast kriminologického výzkumu. Ministerstvo vnitra cílí své aktivity na vzdělávání pracovníků v preventivní oblasti, připravuje modelové projekty a metodické materiály, spravuje dotační systém prevence kriminality na místní úrovni, podporuje projekty občanských sdružení, informačně propojuje jednotlivé činitele, podílí se na rozvoji preventivních aktivit a snaží se zkvalitňovat systém prevence kriminality na lokální úrovni. Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky zastává funkci poradního orgánu vlády. Řídí veškeré činitele, angažované do protidrogové politiky, jak na centrální, tak lokální úrovni. Podílí se na tvorbě koncepce protidrogové politiky, dodržuje zásady protidrogové politiky, vyhodnocuje její efektivitu, přiděluje finanční prostředky a zodpovídá za mezinárodní spolupráci České republiky v drogové problematice. Mezirezortní komise pro záležitosti romské komunity patří k dalšímu poradnímu orgánu vlády. Má za úkol koordinovat veškeré otázky spojené s postavením Romů ve společnosti. Zabývá se postavením romských komunit, rozděljuje finanční prostředky, provádí informační a osvětovou činnost v romské komunitě o programech, které se jich dotýkají. Metodicky řídí romské asistenty a poradce na úrovni krajů.

8.3 Místní úroveň

Předcházení páchaní trestných činů na místní úrovni představuje zásadní postavení v organizaci prevence kriminality. Za provedení preventivních opatření na úrovni obcí a měst nesou zodpovědnost obecní zastupitelstva v čele se svým starostou. Obecní zastupitelstvo má možnost vydávat obecně závazné vyhlášky, a tím působit na kriminalitu páchanou v obci v určitém čase na určitém místě. Tímto způsobem je možno stanovit, které činnosti lze povolit a které jsou zakázány. Pro zajištění veřejného pořádku je možno zakotvit závazné podmínky i pro pořádání kulturních a sportovních akcí.³⁹

Záměrem aktivit situační prevence je znesnadnění vykonávání trestné činnosti. Pachatelům trestných činů vysílá signály, že budou dopadeni a potrestáni. V neposlední řadě se snaží minimalizovat výnosy, které trestná činnost pachatelům přináší. Mezi subjekty situační prevence spadá Ministerstvo vnitra, Policie České republiky, městská a

³⁹ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 87-90.

obecní policie, samosprávy krajů, měst a obcí, privátní bezpečnostní služby, pojišťovny, stavbaři, architekti a firmy zaměřující se na ochranu osob a majetku.⁴⁰

Neustálý rozvoj techniky, vědy a nových technologií poskytuje pachatelům další příležitosti pro páčání trestné činnosti, a navíc mnohdy znesnadňují jejich odhalení a dopadení. Na druhé straně dochází k inovaci metod ochrany před trestnou činností, zejména pak majetkovou. Prvenství v této oblasti zaujímá situační prevence, která vychází ze zkušenosti, že určité druhy kriminality se vyskytují za určitých okolností, v určité době a na určitém místě. Za pomoci postupů organizačního, režimového, technického a fyzického charakteru, usiluje o snížení kriminogenních podmínek, přináší informace o aktuálních hrozbách a východisek ochrany před nimi. Nové technologie, přístupy, pomůcky a nástroje je třeba sledovat a uplatňovat je v předpovědi a prevenci majetkové trestné činnosti a možnostech navrácení odcizených věcí jejich vlastníkům.⁴¹

⁴⁰ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 87-90.

⁴¹ *Prevence kriminality* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, 2023 [cit. 2023-02-12].

9 PROGRAMY PREVENCE KRIMINALITY

Česká republika náleží k moderním demokratickým státům, jenž ke zkvalitnění životních podmínek a bezpečí obyvatel využívají preventivní přístupy, které jsou eticky akceptovatelné a založené na důkazech.

Republikový výbor pro prevenci kriminality schválil strategické cíle v sedmi výsadních oblastech. K těmto oblastem náleží rozvoj a podpora systému prevence kriminality v České republice, podpora a pomoc obětem trestných činů, recidivní prevence a práce s pachateli trestných činů, činnost policie České republiky ve vztahu k minoritám a koordinované a komplexní pojetí bezpečnosti v rizikových místech, nové přístupy v situační prevenci kriminality, kriminality páchaná na dětech a dětmi, a prevence v oblasti kybernetické kriminality.⁴²

V České republice byly na roky 2022 až 2027 stanoveny konkrétní strategické cíle prevence kriminality, které vycházejí ze sedmi prioritních oblastí. Prohlubuje a finančně podporuje systém prevence kriminality, za využití empirických poznatků a postoje založeného na důkazech. Podněcuje spolupráci i na mezinárodní úrovni a podílí se na navyšování kapacit a kompetencí podstatných subjektů. Poskytuje podporu a pomoc obětem trestné činnosti, přičemž se zaměřuje na zvláště zranitelné osoby. Bojuje proti násilí a uskutečňuje výzkumy, které cílí na potřeby obětí, přijímá opatření, která snižují skrytou kriminalitu a sekundární viktimizaci obětí. Bojuje proti recidivě, pracuje s násilnými osobami a provádí včasnou a řízenou resocializaci pachatelů. V rizikových lokalitách prosazuje komplexní a koordinované činnosti, zaměřuje se na projevy i příčiny kriminality s přihlédnutím na charakteristické problémy a potřeby minoritních skupin. Zdokonaluje oblast situační prevence kriminality, rozšiřuje informovanost veřejnosti o možnostech ochrany a začleňuje nové technologie a přístupy. Monitoruje vývoj kriminality páchané na dětech a dětmi. Zavčasu rozpoznává ohrožené děti, zesiluje jejich ochranu před násilím a podílí se na prohlubování fungující soustavy pátrání po pohřešovaných dětech. V oblasti prevence kybernetické kriminality vystupuje proaktivně, koordinovaně a systémově, monitoruje nebezpečné chování v kyberprostoru a podává podporu a pomoc obětem kybernetické kriminality.⁴³

⁴² KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, s. 65.

⁴³ ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, s. 78.

10 EMPIRICKÁ ČÁST

Pro metodu sběru dat byl zvolen kvantitativní průzkum formou dotazníkového šetření. Byl vytvořen polostrukturovaný dotazník, který obsahoval 17 otázek. První tři dotazy, které dotazník obsahoval, se zaměřovaly na zjištění faktografických údajů. Dotazník obsahoval 3 uzavřené dichotomické otázky, u kterých mohl dotazovaný zvolit pouze jednu ze dvou možností. Zbytek dotazů, a sice 14, zahrnovalo uzavřené polytomické otázky, při kterých dotazovaný volil odpověď z více variant.

10.1 Stanovení cílů a hypotéz

Hlavní cíl:

Prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit postoj oslovených respondentů k prevenci kriminality v každodenním životě. Zmapovat jejich vztah k dodržování pravidel, která je můžou ochránit před tím, aby se stali obětí trestného činu.

Dílčí cíle:

1. Zjistit chování respondentů v kyberprostoru – otázky 4, 5 a 6.
2. Zjistit počínání respondentů při provádění finančních operací – otázky 7, 8 a 9.
3. Zjistit vztah respondentů k zabezpečení domova – otázky 10, 11 a 12.
4. Zjistit postoj respondentů k vlastní bezpečnosti – otázky 13, 14, 15 a 16.

Hypotézy:

1. Věk respondentů má statisticky významný vliv na chování v kyberprostoru – otázka 2 vs. 4, 5 a 6.
2. Dosažené vzdělání respondentů má statisticky významný vliv na chování při provádění finančních operací – otázka 3 vs. 7, 8 a 9.
3. Pohlaví respondentů má statisticky významný vliv k zabezpečování domova – otázka 1 vs. 10, 11 a 12.
4. Pohlaví respondentů má statisticky významný vliv na postoj k vlastní bezpečnosti – otázka 1 vs. 13, 14, 15 a 16.

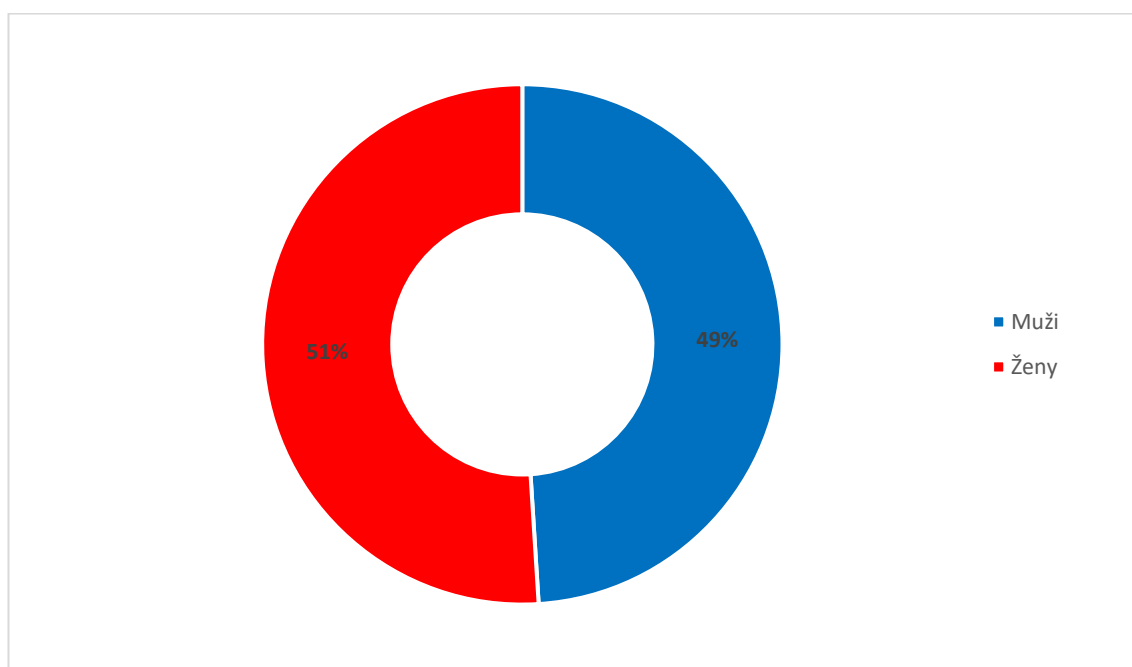
10.2 Technika sběru dat

Dotazníkové šetření proběhlo v průběhu měsíce ledna 2023. Vytvořený polostrukturovaný dotazník byl rozeslán prostřednictvím webového rozhraní. Celkem bylo elektronicky rozesláno 122 dotazníků, z nichž bylo ke konečné analýze použito 100. Údaje získané z dotazníkového šetření byli zpracovány do grafů, které byly vytvořeny v programu Microsoft Excel 365.

10.3 Dotazníkové šetření

Otázka č.1: Jste

Graf 1: Pohlaví

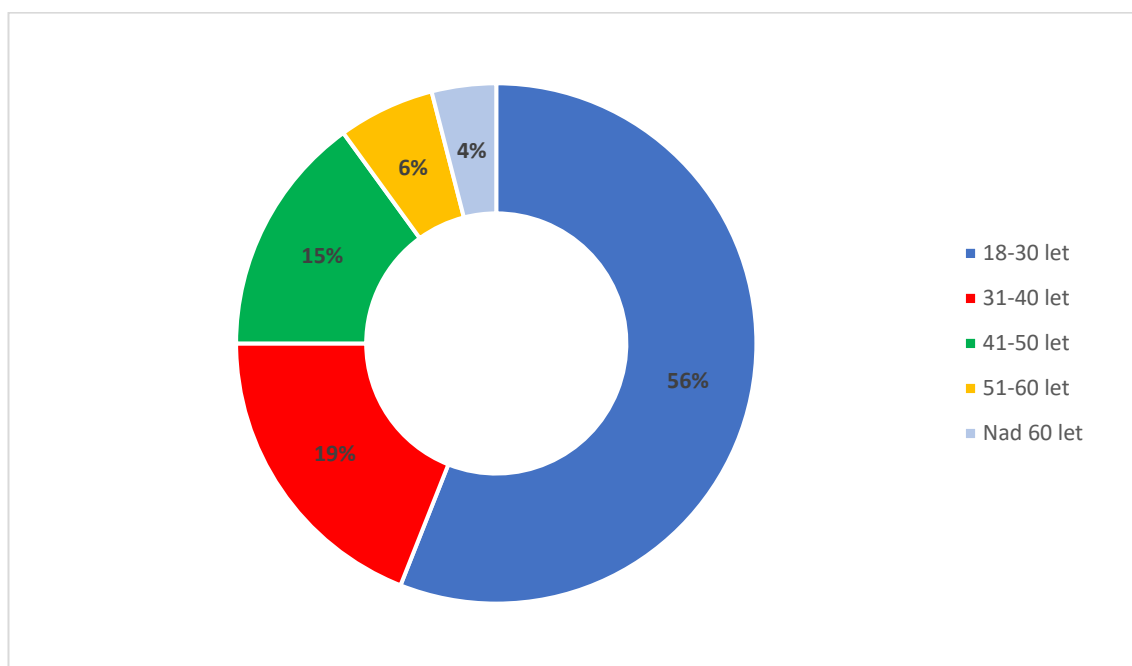

Zdroj: vlastní

Graf 1 uvádí věkové zastoupení respondentů. Z celkového počtu 100 (100 %) dotazovaných bylo 51 (51 %) mužů a 49 (49 %) žen.

Otázka č. 2 Váš věk

Graf 2: Věk respondentů

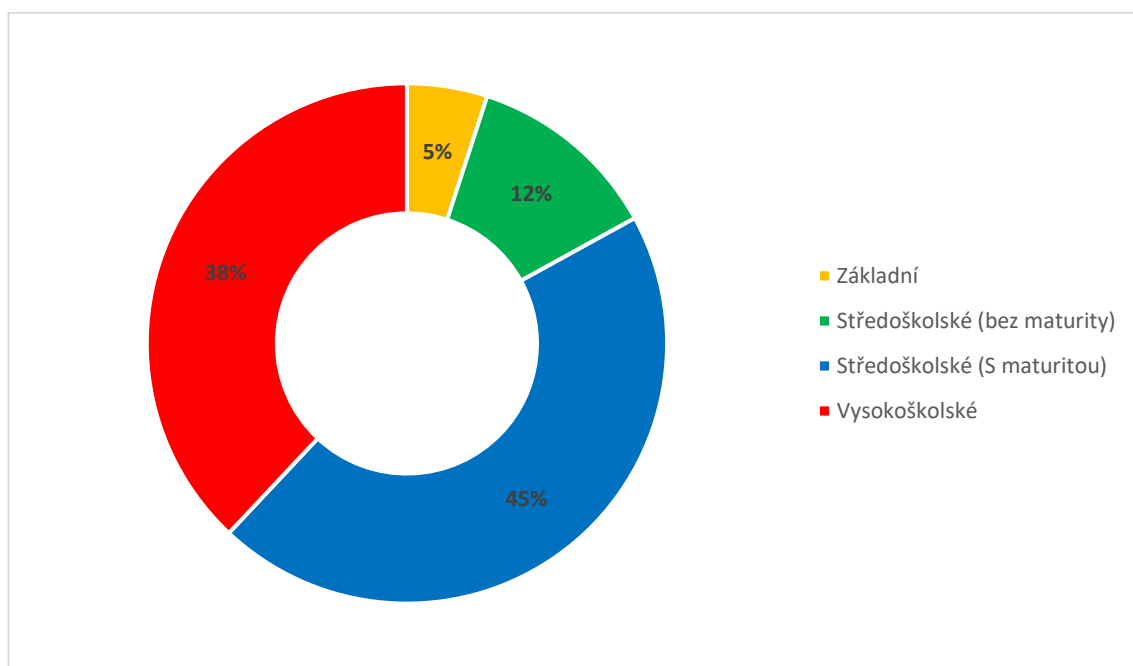

Zdroj: vlastní

Graf 2 uvádí věkové zastoupení tázaných respondentů. Z celkového počtu 100 (100 %) dotazovaných bylo 5 (56 %) ve věku mezi 18-30 lety, 19 (19 %) ve věku mezi 31-40 lety, 15 (15 %) ve věku 41-50 let, 6 (6 %) ve věku mezi 51-60 let a 4 (4 %) byli ve věkové skupině 60 let a více.

Otázka č. 3: Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Graf 3 Vzdělání

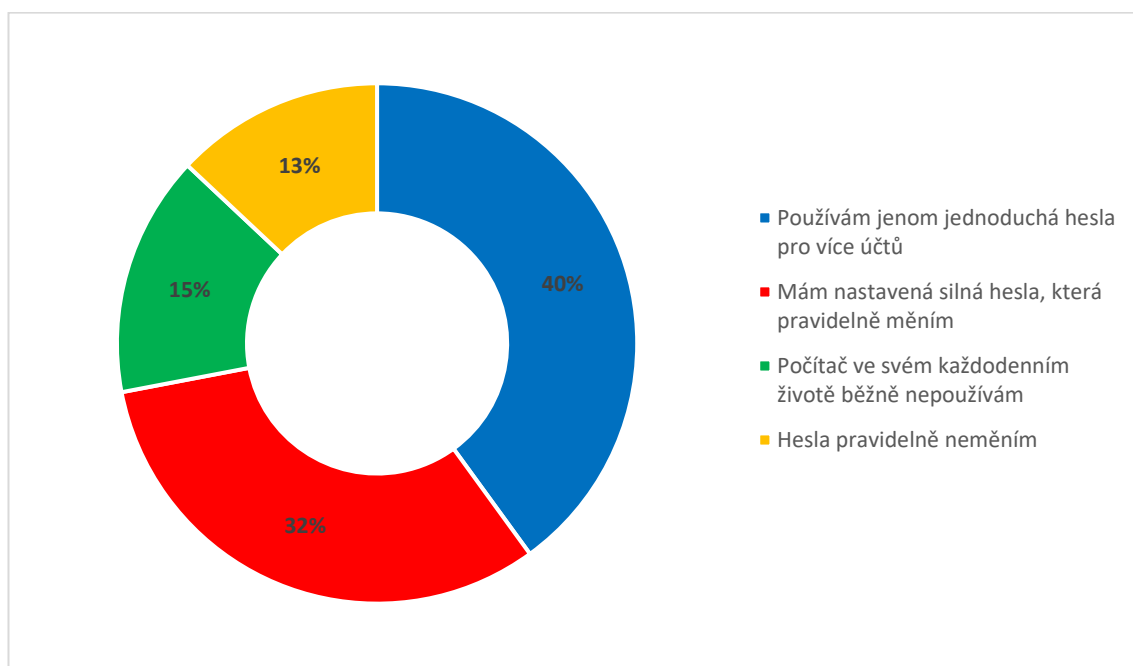

Zdroj: vlastní

Graf 3 znázorňuje, že ze 100 dotazovaných respondentů má 45 (45 %) středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou, 38 (38 %) vysokoškolské vzdělání, 12 (12 %) středoškolské vzdělání bez maturity a 5 (5 %) základní vzdělání.

Otázka č. 4: Ve svém počítači

Graf 4 Počítač

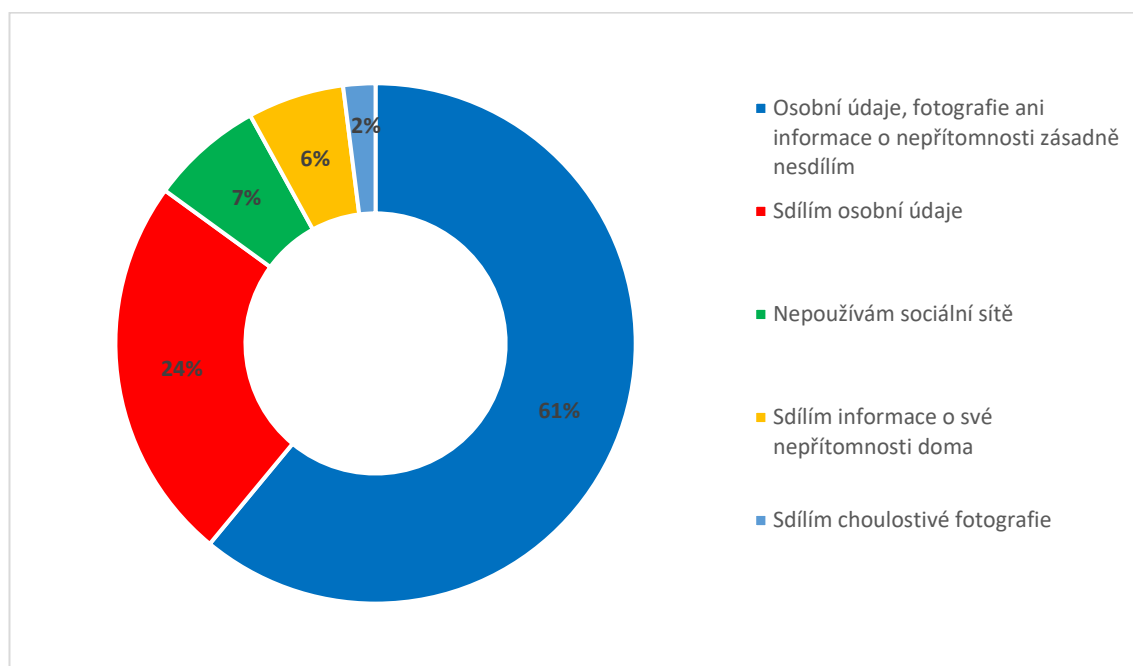

Zdroj: vlastní

Graf 4 ukazuje, jak mají respondenti zabezpečené účty na počítači. Z celkového počtu 100 respondentů má 40 (40 %) jednoduchá hesla pro více účtů, 32 (32 %) respondentů má nastavená silná hesla, která pravidelně mění, 15 (15 %) tázaných počítač v běžném životě nepoužívá a zbylých 13 (13 %) svá hesla pravidelně nemění.

Otázka č. 5: Na internetu nebo sociálních sítích

Graf 5 Internet

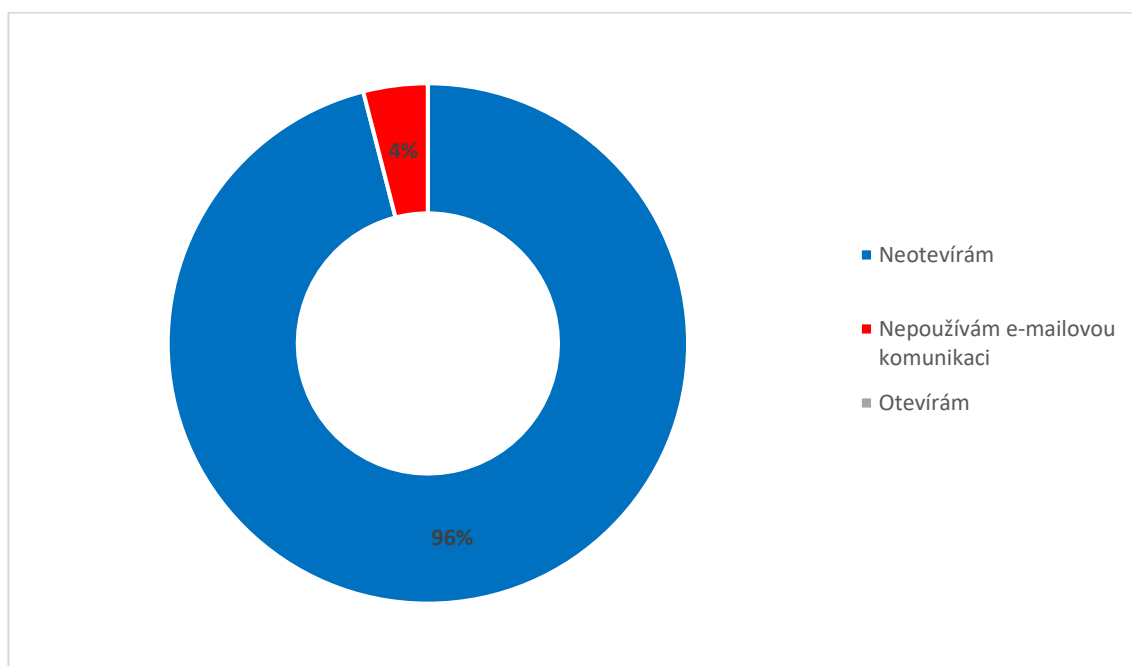

Zdroj: vlastní

Graf 5 uvádí, jak se respondenti chovají na internetu či sociálních sítích. 61 (61 %) respondentů uvedlo, že zásadně nesdílí informace o jejich nepřítomnosti, fotografie či osobní údaje. Dalších 24 (24 %) tázaných sdílí své osobní údaje na internetu či sociálních sítích. 7 (7 %) nepoužívá sociální sítě. Dále 6 (6 %) uvádí, že na internetu či sociálních sítích sdílí informace o své nepřítomnosti doma, a zbylé 2 (2 %) sdílí choulostivé informace.

Otázka č. 6: Přílohy podezřelých e-mailů

Graf 6 E – maily

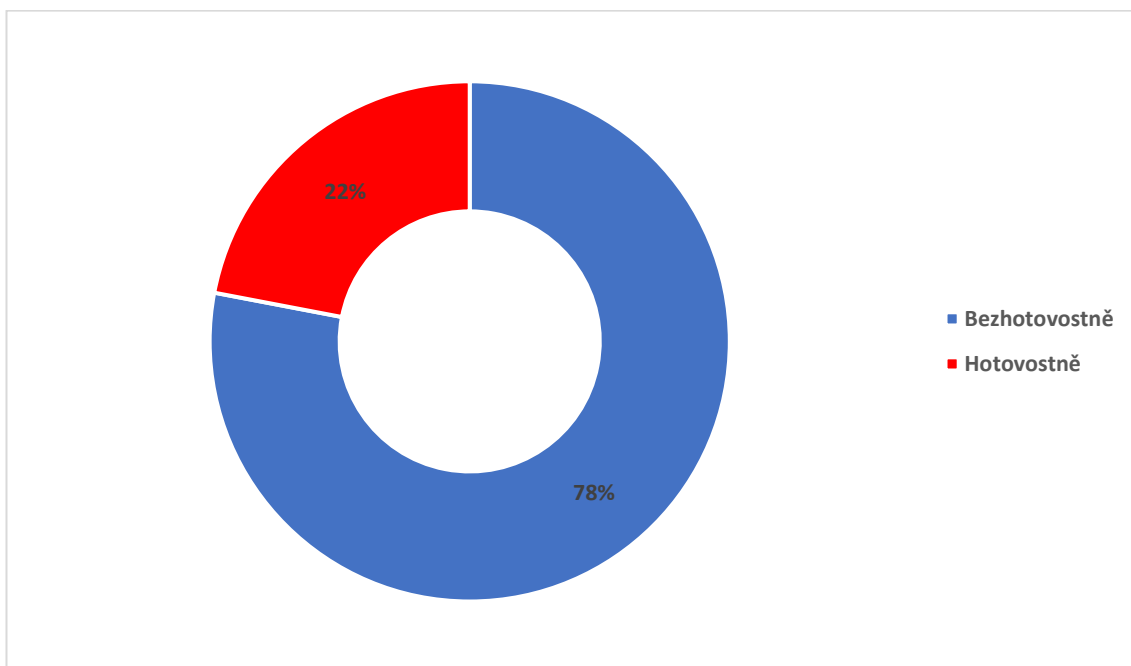

Zdroj: vlastní

Graf 6 se zaměřuje na reakce respondentů při obdržení podezřelých e-mailů. Celých 96 (96 %) uvádí, že přílohy u podezřelých e-mailů neotevírá. Zbylé 4 (4 %) nepoužívají e-mailovou komunikaci. Nikdo z tázaných neoznačil variantu, že otevírá podezřelé přílohy e-mailů.

Otázka č. 7: V běžném životě platím především

Graf 7 Platby

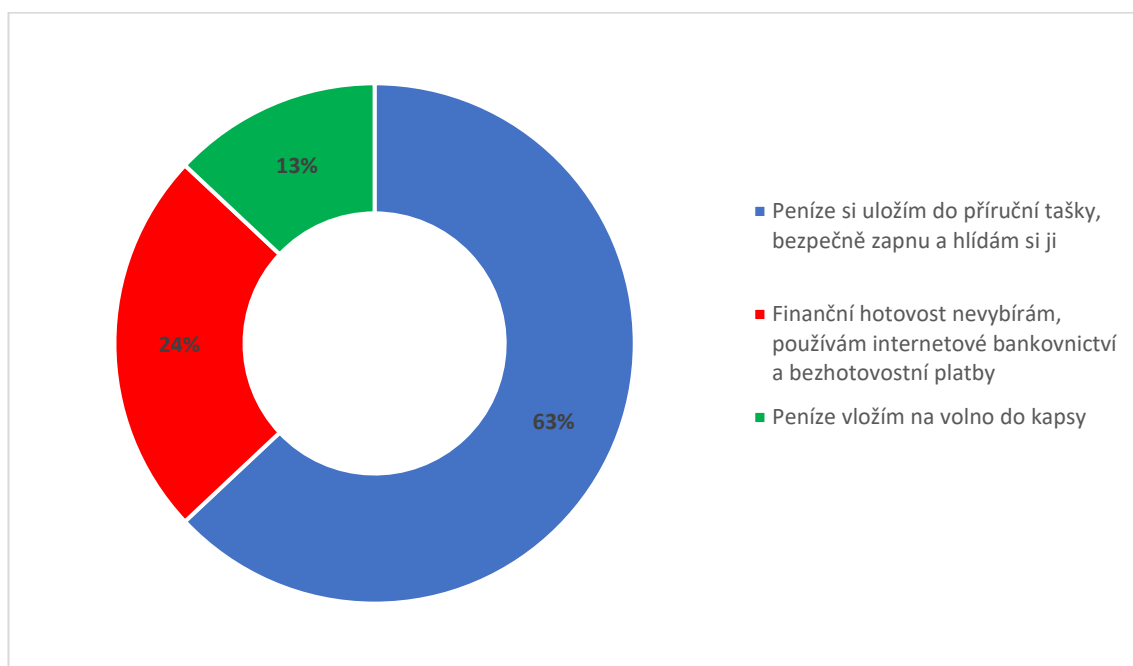

Zdroj: vlastní

Graf 7 se orientuje na preferovaný způsob platby u respondentů. 78 (78 %) dotazovaných uvedlo, že preferují bezhotovostní platby, a zbylých 22 (22 %) platí hotovostí.

Otázka č. 8: Při výběru hotovosti

Graf 8 Výběr hotovosti

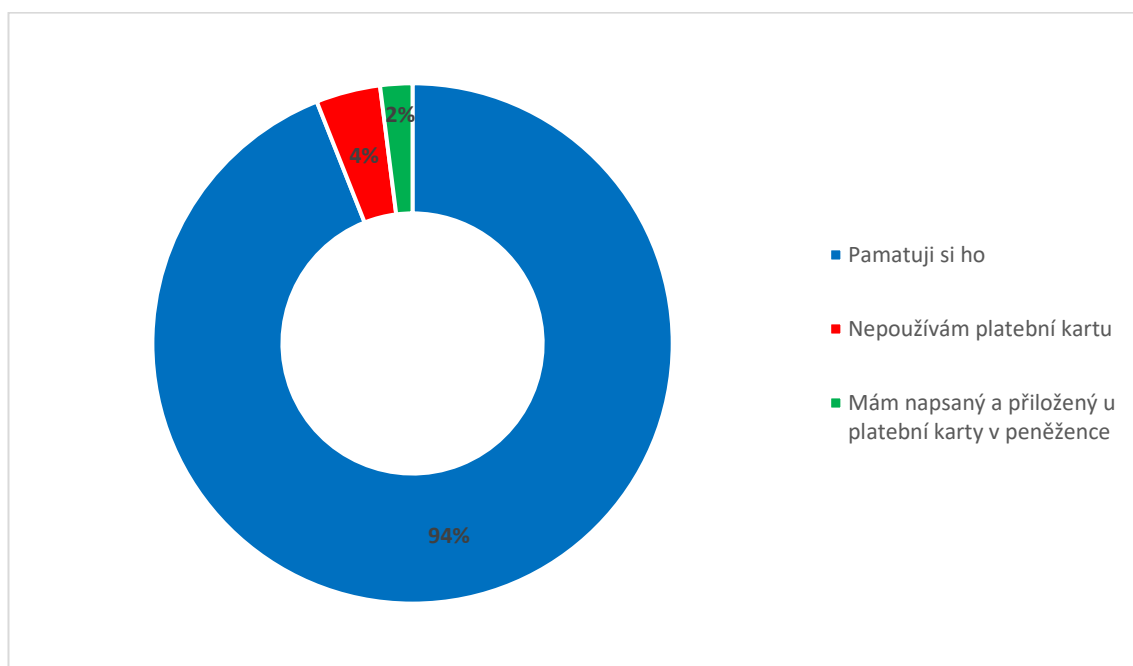

Zdroj: vlastní

Graf 8 zobrazuje odpovědi týkající se chování respondentů při manipulaci s hotovostí. 63 (63 %) uvedlo, že si peníze ukládá do příruční tašky, bezpečně zapne a hlídá si jí, 24 (24 %) finanční hotovost nevybírám a spíše používá internetové bankovníctví a bezhotovostní platby. Zbýlých 13 (13 %) si peníze vkládá na volno do kapsy.

Otázka č. 9: PIN Kód

Graf 9 PIN kód

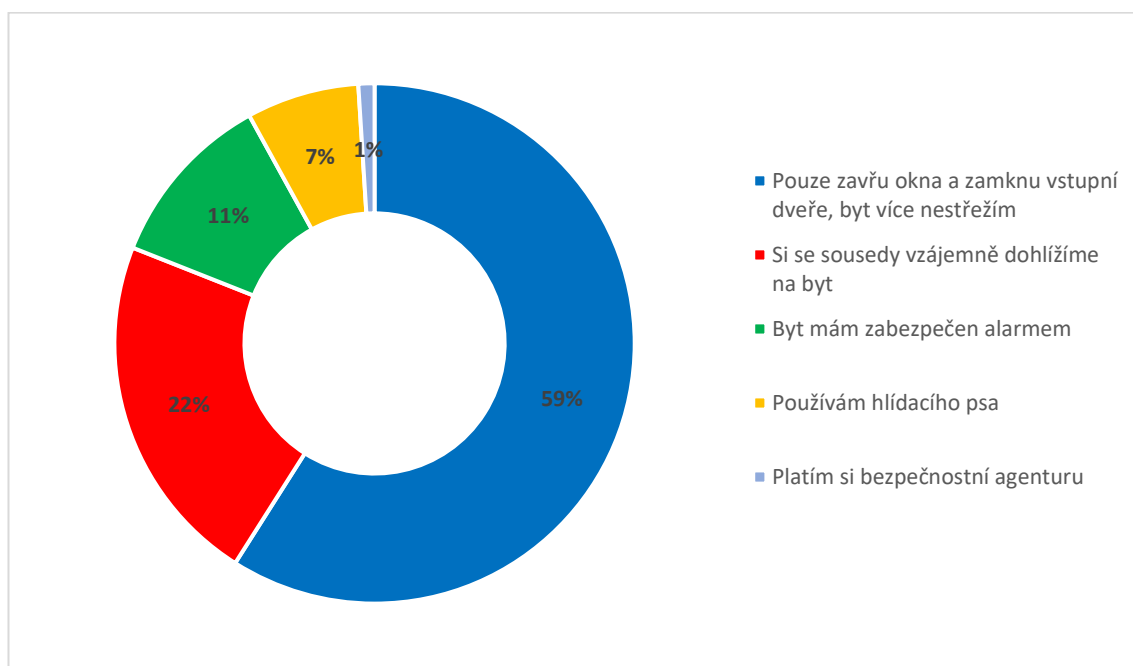

Zdroj: vlastní

Graf 9 ukazuje odpovědi 100 respondentů týkající se PIN kódů u platebních karet. 94 (94 %) respondentů uvádí, že si pamatuje PIN kód, 4 (4 %) nepoužívají platební kartu a zbylá 2 (2 %) mají kód od platební karty napsaný a přiložený v peněžence.

Otázka č. 10: V nepřítomnosti mimo domov

Graf 10 Nepřítomnost

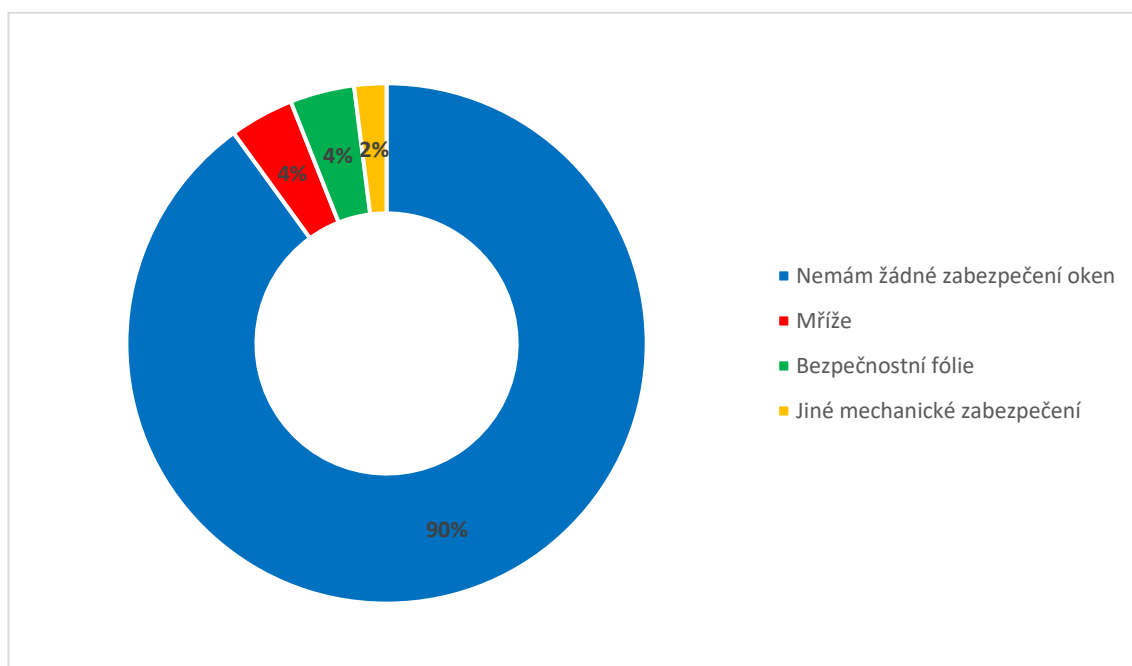

Zdroj: vlastní

V grafu 10 jsou prezentovány odpovědi týkající se nepřítomnosti respondentů mimo domov. 59 (59 %) tázaných pouze zavře okna a zamkne vstupní dveře a byt více nezabezpečuje, 22 (22 %) si se sousedy vzájemně dohlíží na byt, 11 (11 %) má byt zabezpečen alarmem, 7 (7 %) používá hlídacího psa a 1 (1 %) respondent si platí bezpečnostní agenturu.

Otázka č. 11: Na oknech bytu mám nainstalované

Graf 11 Zabezpečení oken

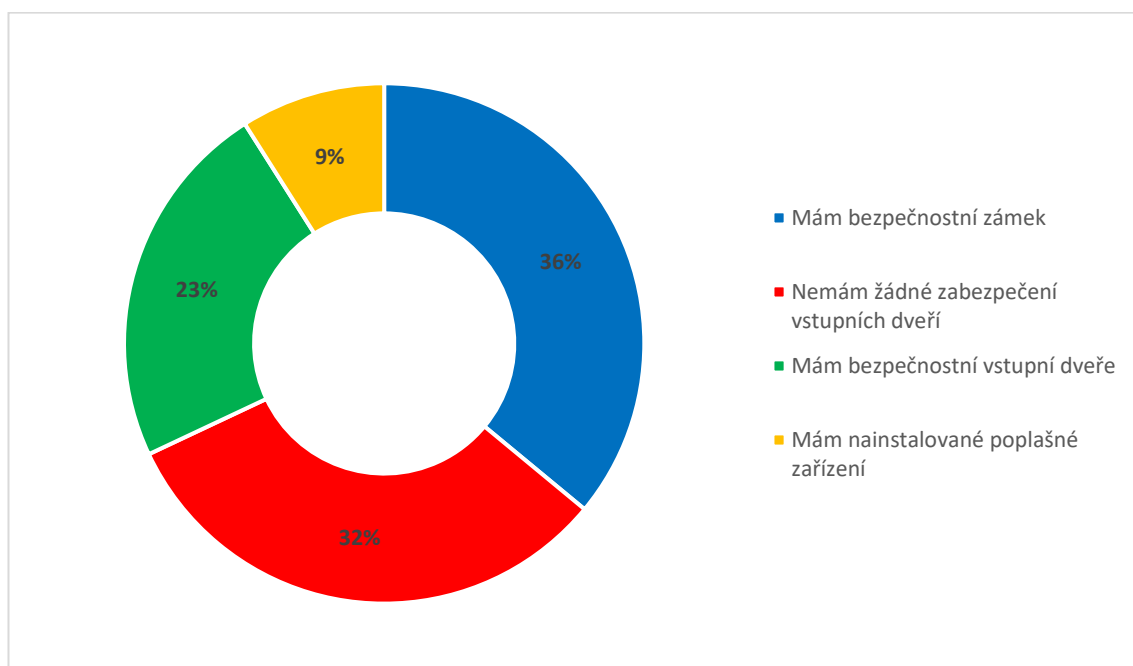

Zdroj: vlastní

Graf 11 znázorňuje odpovědi 100 (100 %) respondentů týkající se zabezpečení nainstalovaných na oknech bytu. 90 (90 %) respondentů nemá žádné zabezpečení na oknech, další 4 (4 %) mají na oknech mříže či bezpečnostní fólie, a 2 (2 %) dotazovaní používají jiná mechanická zabezpečení.

Otázka č. 12: Vstup do domova mám zabezpečen

Graf 12 Zabezpečení vstupu

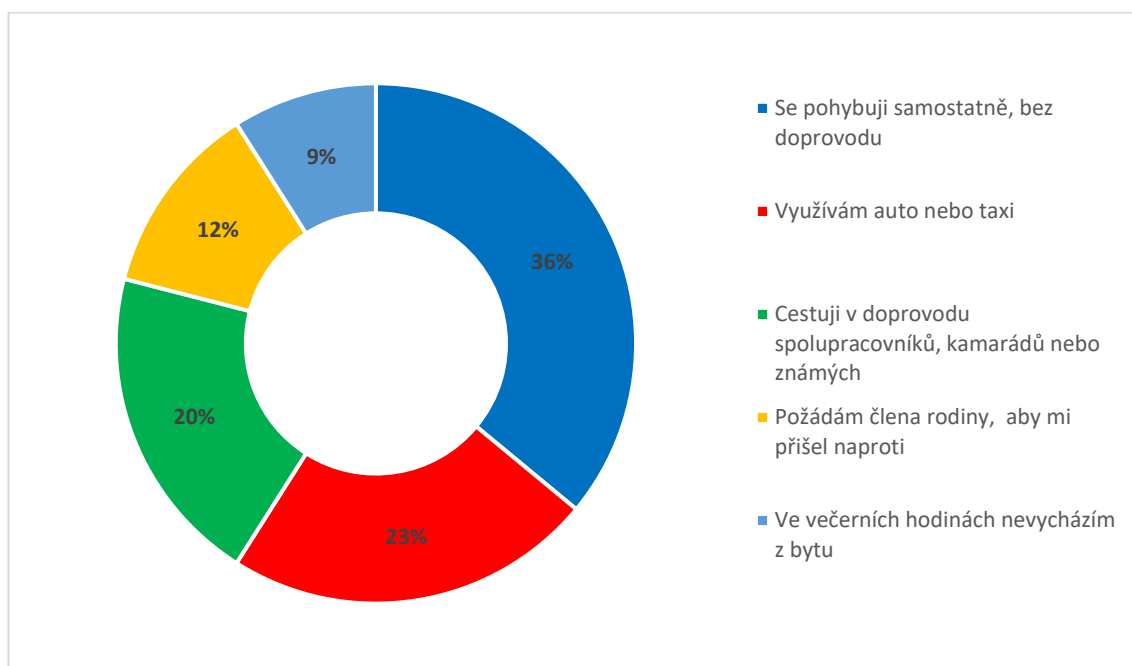

Zdroj: vlastní

V grafu 12 jsou zaznamenány odpovědi 100 oslovených respondentů ohledně zabezpečení vstupů do bytů. 36 (36 %) respondentů uvedlo, že nemají žádná zabezpečení vstupních dveří, 32 (32 %) uvádí, že používají bezpečnostní zámky, 23 (23 %) disponuje bezpečnostními dveřmi a zbylých 9 (9 %) má nainstalované poplašné zařízení.

Otázka č. 13: Při cestování v pozdně večerních nebo nočních hodinách

Graf 13 V noci

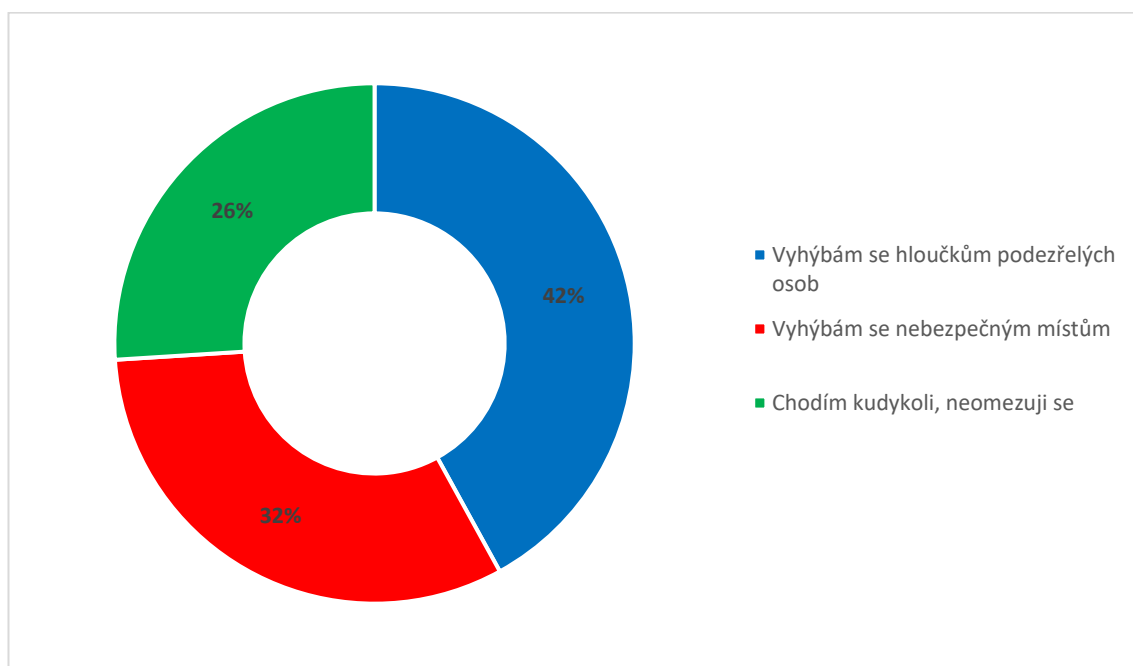

Zdroj: vlastní

Graf 13 zachycuje odpovědi respondentů, na otázku, jak se chovají při cestách v pozdně večerních nebo nočních hodinách. 36 (36 %) uvedlo, že se pohybují samostatně a bez doprovodu. Dalších 23 (23 %) využívá auta či taxislužby, 20 (20 %) cestuje v doprovodu spolupracovníků, kamarádů nebo známých, 12 (12 %) požádá člena rodiny, aby jim přišel naproti a zbývajících 9 (9 %) ve večerních hodinách nevycházejí z bytu.

Otázka č. 14: Při pohybu po městě

Graf 14 Ve městě

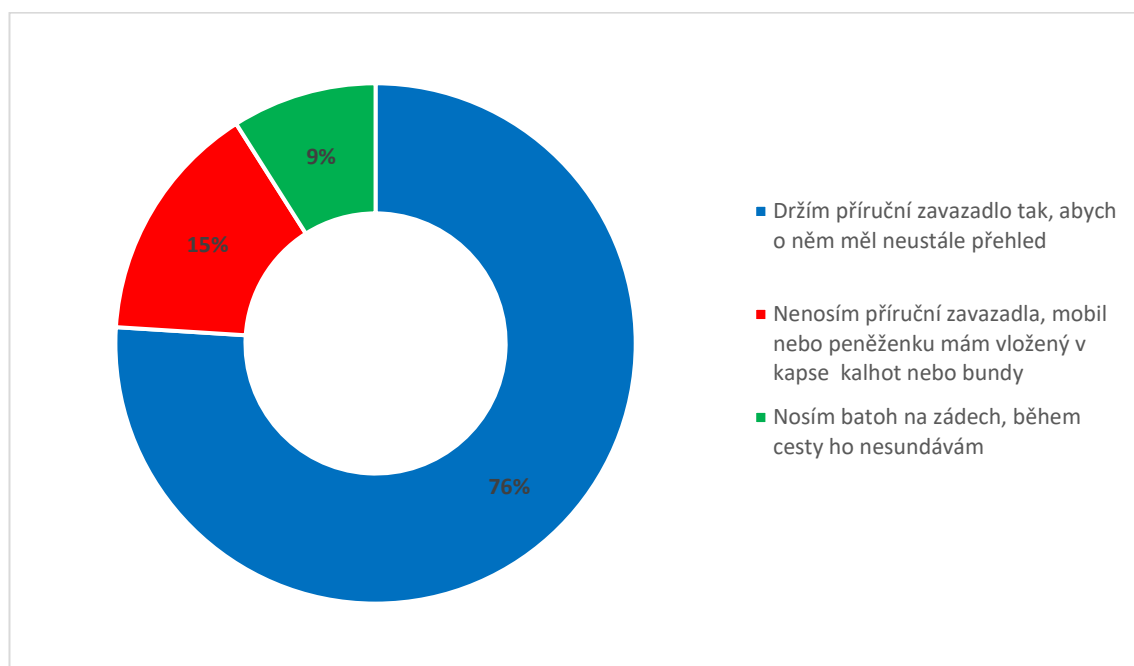

Zdroj: vlastní

Graf 14 přináší odpovědi 100 (100 %) respondentů na otázku, jak se chovají při pohybu po městě. 42 (42 %) respondentů uvádí, že se vyhýbá hloučkům podezřelých osob, 32 (32 %) tázaných se vyhýbá nebezpečným místům a dalších 26 (26 %) chodí kudykoliv bez omezení.

Otázka č. 15: Při cestování v prostředcích hromadné dopravy

Graf 15 Hromadná doprava

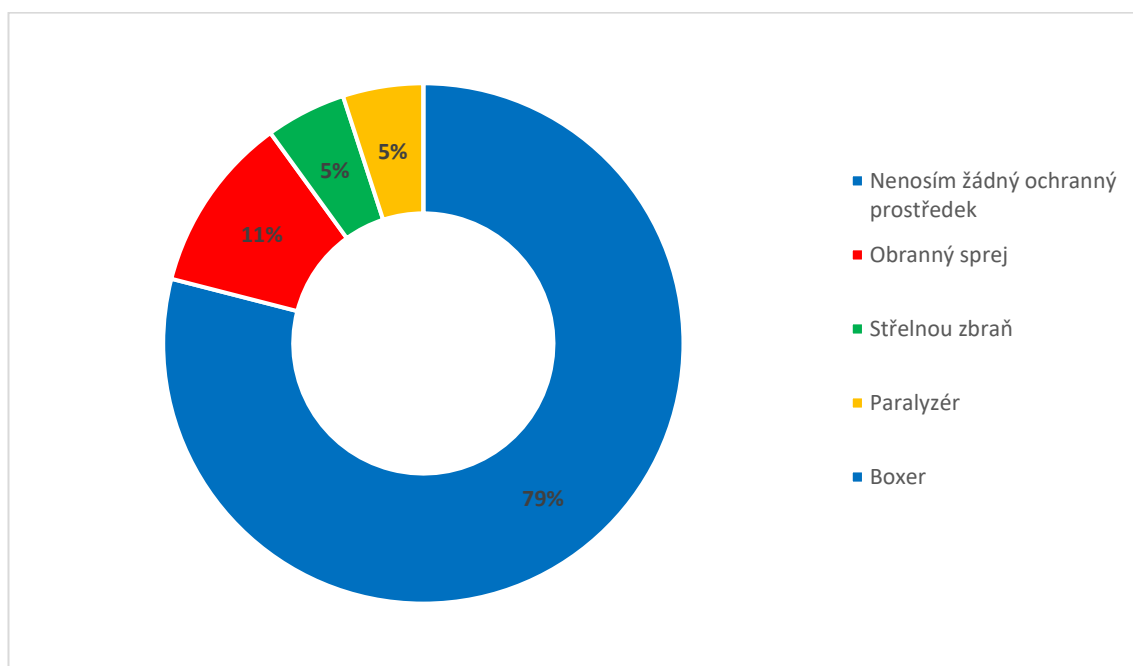

Zdroj: vlastní

Graf 15 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, jak se chovají při cestování v prostředcích hromadné dopravy. 76 (76 %) respondentů si při cestování hromadnou dopravou přidržuje příruční zavazadla tak, by o něm měli neustále přehled. 15 (15 %) nenosí příruční zavazadla, mobily či peněženky mají vložené v kapsách kalhot či bundy a následných 9 (9 %) nosí batoh na zádech, během cesty ho nesundávají.

Otázka č. 16: Jako ochranný prostředek u sebe běžně nosím

Graf 16 Obranné prostředky

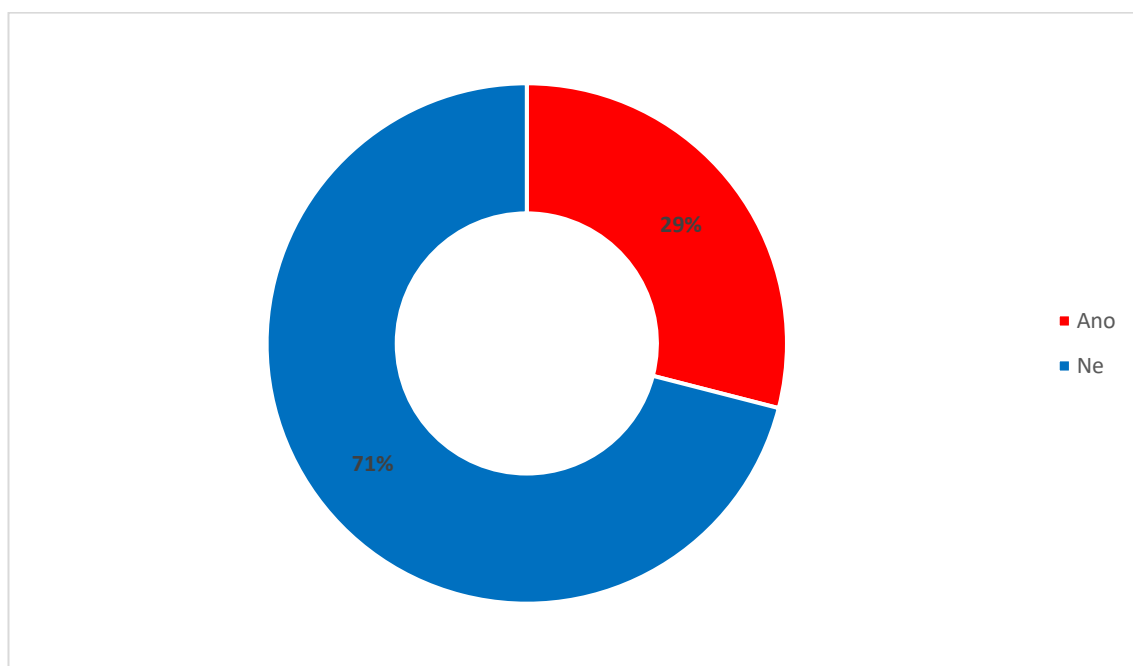

Zdroj: vlastní

Graf 16 ukazuje 100 (100 %) respondentů, kteří odpovídali na otázku, zda u sebe nosí obranné prostředky. 79 (79 %) tázaných odpovědělo, že u sebe nenosí žádné obranné prostředky, 11 (11 %) u sebe nosí obranný sprej, 5 (5 %) u sebe nosí paralyzér a dalších 5 (5 %) u sebe mají boxer.

Otázka č. 17: Navštěvuji nebo jsem v minulosti navštěvoval/a kurz sebeobrany

Graf 17 Kurz sebeobrany

Zdroj: vlastní

Graf 17 znázorňuje odpovědi 100 respondentů na otázku, zda navštěvují, popřípadě navštěvovali kurzy sebeobrany. 71 (71 %) respondentů uvedlo, že kurzy sebeobrany nenavštěvují a ani nikdy nenavštívili. Zbýlých 29 (29 %) uvedlo, že kurzy sebeobrany navštěvují nebo již v minulosti navštívili.

Cíle a hypotézy

Cíl 1:

Zjistit chování respondentů v kyberprostoru. K cíli 1 se pojí otázky 4, 5 a 6.

Hypotéza 1:

Věk respondentů má statisticky významný vliv na jejich chování v kyberprostoru. Porovnání otázky 2 s otázkami 4, 5 a 6.

Tabulka 1 Porovnání otázek 2 a 4

Porovnání otázek 2 a 4	18-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	Nad 60 let
Mám nastavená silná hesla, která pravidelně měním	23	3	5	0	1
Používám jedno jednoduché heslo pro více účtů	19	7	9	4	1
Hesla pravidelně neměním	6	5	1	0	1
Počítač ve svém každodenním životě běžně nepoužívám	8	0	4	0	3

Zdroj: vlastní

Při porovnání otázek 2 a 4 vyšlo najevo, že silná hesla, která pravidelně mění, má ve svém počítači 23 respondentů ve věku 18-30 let, dále 3 respondenti ve věku 31-40 let, 5 respondentů ve věku 41-50 let, žádný respondent ve věku mezi 51-60 lety a 1 respondent ve věkové hranici 60 let a více. Jedno jednoduché heslo pro více účtů používá 7 respondentů ve věkové hranici 31-40 let, 9 ve věkové hranici 41-50 let, 4 ve věku 51-60 let a 1 respondent ve věkové hranici 60 let a více. Svá hesla pravidelně nemění 6 respondentů ve věku 18-30 let, 5 ve věku 31-40 let, 1 ve věku 41-50 let a 1 ve věku 60 let a více. Ve věkové kategorii 51-60 let se žádný takový respondent neobjevil. V každodenním životě počítač běžně nepoužívá 8 respondentů ve věku 18-30 let, žádný respondent ve věku 31-40 let a 51-60 let, 4 ve věku 41-50 let a 3 ve věku 60 let a více.

Tabulka 2 Porovnání otázek 2 a 5

Porovnání otázek 2 a 5	18-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	Nad 60 let
Sdílím osobní údaje	19	3	1	1	0
Sdílím informace o své nepřítomnosti doma	4	1	0	1	0
Sdílím choulostivé fotografie	0	1	0	0	1
Osobní údaje, fotografie ani informace o nepřítomnosti zásadně nesdílím	33	8	17	1	2
Nepoužívám sociální sítě	0	2	1	1	3

Zdroj: vlastní

Porovnáním otázek 2 s 5 vyplynulo, že své osobní údaje sdílí ve věku mezi 18-30 lety 19 respondentů, ve věku mezi 31-40 lety 3 respondenti, 1 respondent ve věku mezi 41-50 lety, mezi 51-60 lety sdílí své osobní údaje 1 respondent a žádný respondent s věkem 60 let a více. Informace o své nepřítomnosti doma sdílí ve věku mezi 18-30 let 4 dotazovaní, ve věku mezi 31-40 let 1 dotazovaný, 41-50 let žádný dotazovaný, mezi 51-60 let sdílí informace o nepřítomnosti 1 dotazovaný a nad 60 let nesdílí žádný dotazovaný své informace o nepřítomnosti doma. Choulostivé fotografie sdílí pouze po 1 respondentovi ve věkových kategoriích mezi 31–40 let a nad 60 roků. Osobní údaje, fotografie či informace o nepřítomnosti zásadně nesdílí 33 respondentů ve věku mezi 18-30 lety, 8 ve věku mezi 31-40 lety, 17 ve věku mezi 41-50 lety, 1 ve věku mezi 51-60 lety a 2 ve věku nad 60 let. Žádný respondent ve věku 18-30 let neuvedl, že by nepoužíval sociální sítě, ve věku mezi 31-40 let nepoužívají sociální sítě 2 respondenti, ve věku mezi 41-50 let tuto možnost zvolil 1 respondent, 51-60 let nepoužívá sociální sítě 1 dotazovaný a nad 60 let nepoužívají sociální sítě 3 respondenti.

Tabulka 3 Porovnání otázek 2 a 6

Porovnání otázek 2 a 6	18-30 let	31-40 let	41-50 let	51-60 let	Nad 60 let
Neotevírám	55	15	19	3	3
Otevírám	0	0	0	0	0
Nepoužívám e-mailovou komunikaci	1	0	0	1	3

Zdroj: vlastní

Porovnání otázek 2 s 6 zjistilo, že 55 respondentů ve věku mezi 18-30 let, 15 ve věku mezi 31-40 let, 19 ve věku 41-50 let, 3 ve věku 51-60 a 3 nad 60 let neotvírají přílohy podezřelých e-mailů. Žádný respondent, ať už ve věkové hranici 18-30 let, 31-40 let, 41-50 let, 51-60 let či nad 60 let neuvedl, že by přílohy podezřelých e-mailů otevíral. 1 respondent ve věku mezi 18-30 lety, 1 ve věku mezi 51-60 lety a 3 nad 60 let nepoužívají e-mailovou komunikaci.

Hypotéza se **nepotvrdila**.

Cíl 2:

Zjistit počínání respondentů při provádění finančních operací. K cíli se pojí otázky 7, 8 a 9.

Hypotéza 2:

Výše dosaženého vzdělání respondentů má statisticky významný vliv na jejich chování při provádění finančních operací. Porovnání otázky 3 s otázkami 7, 8 a 9.

Tabulka 4 Porovnání otázek 3 a 7

Porovnání otázek 3 a 7	Základní	Středoškolské (Bez maturity)	Středoškolské (S maturitou)	Vysokoškolské
Bezhotovostně	3	6	35	33
Hotovostí	3	6	5	9

Zdroj: vlastní

Srovnáním otázek 3 s 7 vyplynulo, že bezhotovostní platby preferují 3 respondenti se základním vzděláním, 6 se středoškolským vzděláním bez maturity, 35 se středoškolským vzděláním s maturitou a 33 s vysokoškolským vzděláním. S hotovostí platí 2 respondenti se základním vzděláním, 6 se středoškolským vzděláním bez maturity, 5 se středoškolským vzděláním s maturitou a 9 respondentů s vysokoškolským vzděláním.

Tabulka 5 Porovnání otázek 3 a 8

Porovnání otázek 3 a 8	Základní	Středoškolské (Bez maturity)	Středoškolské (S maturitou)	Vysokoškolské
Peníze si uložím do příruční tašky, bezpečně zapnu a hlídám si ji	3	8	27	25
Peníze vložím na volno do kapsy	2	1	5	5
Finanční hotovost nevybírám, používám internetové bankovníctví a bezhotovostní platby	0	3	13	8

Zdroj: vlastní

Porovnáním otázek 3 s 8 vyšlo najevo, že 3 respondenti se základním vzděláním, 8 se středoškolským vzděláním bez maturity, 27 se středoškolským s maturitou a 25 s vysokoškolským vzděláním, si ukládají peníze do příruční tašky, bezpečně ji zapnou a hlídají si ji. Peníze si na volno do kapsy vloží 2 respondenti se základním vzděláním, 1

se středoškolským bez maturity, 5 se středoškolským s maturitou a 5 s vysokoškolským vzděláním. Namísto finanční hotovosti používají internetové bankovníctví a bezhotovostní platby 3 respondenti se středoškolským vzděláním bez maturity, 13 se středoškolským vzděláním s maturitou a 8 s vysokoškolským vzděláním. Žádní respondenti se základním vzděláním nepoužívají internetové bankovníctví či bezhotovostní platby.

Tabulka 6 Porovnání otázek 3 a 9

Porovnání otázek 3 a 9	Základní	Středoškolské (Bez maturity)	Středoškolské (S maturitou)	Vysokoškolské
Mám napsaný a přiložený u platební karty v peněžence	0	1	0	1
Pamatuji si ho	5	11	42	36
Nepoužívám platební kartu	0	0	3	1

Zdroj: vlastní

Porovnáním otázek 3 s 9 se zjistilo, že PIN kód má napsaný a přiložený u platební karty 1 respondent se středoškolským vzděláním bez maturity a 1 s vysokoškolským vzděláním. Žádný respondent se základním či středoškolským vzděláním s maturitou nemá napsaný PIN kód u platební karty. Svůj PIN kód si pamatuje 5 respondentů se základním vzděláním, 11 se středoškolským bez maturity, 42 se středoškolským s maturitou a 36 s vysokoškolským vzděláním. Platební kartu nepoužívají 3 respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou a 1 s vysokoškolským vzděláním. Žádný respondent se základním nebo středoškolským vzděláním bez maturity nepoužívá platební kartu.

Hypotéza se **potvrdila**.

Cíl 3:

Zjistit vztah respondentů k zabezpečení svého domova. K cíli 2 se pojí otázky 10, 11 a 12.

Hypotéza 3:

Pohlaví respondentů má staticky významný vliv na jejich zabezpečování domova. Porovnání otázky 1 s otázkami 10, 11 a 12.

Tabulka 7 Porovnání otázek 1 a 10

Porovnání otázek 1 a 10	Žena	Muž
Si se sousedy vzájemně dohlížíme na byt	20	2
Používám hlídacího psa	1	6
Byt mám zabezpečen alarmem	3	8
Platím si bezpečnostní agenturu	0	1
Pouze zavřu okna a zamknu vstupní dveře, byt více nestřežím	27	32

Zdroj: vlastní

Porovnáním otázek 1 a 10 se zjistilo, že z 22 respondentů si 20 žen se sousedy vzájemně dohlíží na byty, zatímco u mužů takto odpověděli pouze 2 respondenti. Ze 7 respondentů používá hlídacího psa 6 mužů a pouze 1 žena. Byt zabezpečený alarmem má z 11 respondentů 8 mužů a 3 ženy. Bezpečnostní agenturu si platí pouze 1 muž a žádná z oslovených žen. Z 59 respondentů 32 mužů a 27 žen uvedlo, že u bytu pouze zavřou okna a zamknou vstupní dveře, a byt více nezabezpečují.

Tabulka 8 Porovnání otázek 1 a 11

Porovnání otázek 1 a 11	Žena	Muž
Bezpečnostní fólie	2	2
Mříže	0	4
Jiné mechanické zabezpečení	1	1
Nemám žádné zabezpečení oken	48	42

Zdroj: vlastní

Porovnáním otázek 1 a 11 vyplynulo, že ze 4 respondentů 2 ženy a 2 muži používají bezpečnostní fólie, mříže používají pouze 4 muži a žádné ženy. Jiná mechanická zabezpečení používají 2 respondenti a to 1 muž a 1 žena. Nejvíce respondentů zvolilo variantu, že nemají žádné zabezpečení oken. Tuto možnost uvedlo 48 žen a 42 mužů.

Tabulka 9 Porovnání otázek 1 a 12

Porovnání otázek 1 a 12	Žena	Muž
Mám bezpečností vstupní dveře	12	11
Mám bezpečnostní zámek	18	18
Mám nainstalované poplašné zařízení	2	7
Nemám žádné zabezpečení vstupních dveří	19	13

Zdroj: vlastní

Srovnáním otázek 1 a 12 ukázalo, že z počtu 23 respondentů, 12 žen a 11 mužů mají bezpečnostní vstupní dveře. Bezpečnostní zámek používá z počtu 36 respondentů 18 žen a 18 mužů. 2 ženy a 7 mužů mají nainstalovaná poplašná zařízení a bez zabezpečených vstupních dveří bydlí 19 žen a 13 mužů.

Hypotéza se **nepotvrdila**.

Cíl 4:

Zjistit postoj respondentů k vlastní bezpečnosti. K cíli 4 se pojí otázky 13, 14, 15 a 16.

Hypotéza 4:

Pohlaví respondentů má statisticky významný vliv na postoj k vlastní bezpečnosti. Porovnání otázky 1 s otázkami 13, 14, 15 a 16.

Tabulka 10 Porovnání otázek 1 a 13

Porovnání otázek 1 a 13	Žena	Muž
Se pohybuji samostatně, bez doprovodu	7	29
Cestuji v doprovodu spolupracovníků, kamarádů nebo známých	13	7
Využívám auto nebo taxi	12	11
Požádám člena rodiny, aby mi přišel naproti	12	0
Ve večerních hodinách nevycházím z bytu	7	2

Zdroj: vlastní

Při porovnání otázek 1 a 13 vyšlo najevo, že pohlaví respondentů má statisticky významný vliv na postoj k vlastní bezpečnosti. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že samostatně a bez doprovodu se pohybuje 29 mužů a pouze 7 žen. Dále vyšlo, že z počtu 20 tázaných cestuje v doprovodu spolupracovníků, kamarádů nebo známých 13 žen a 7 mužů. Z celkového počtu 23 respondentů využívá 12 žen a 11 mužů auta či taxislužby. Při cestování v nočních hodinách 12 žen požaduje člena rodiny, aby jim šel naproti, zatímco muži žádného člena rodiny nepožadují. Poslední varianta ukazuje, že z 9 respondentů, 7 žen ve večerních hodinách nevychází z bytu, kdežto u mužů to jsou 2.

Tabulka 11 Porovnání otázek 1 a 14

Porovnání otázek 1 a 14	Žena	Muž
Vyhýbám se nebezpečným místům	24	8
Vyhýbám se hloučkům podezřelých osob	23	19
Chodím kudykoli, neomezuji se	4	22

Zdroj: vlastní

Porovnání otázek 1 a 14 taktéž ukazuje, že pohlaví má vliv na postoj k vlastnímu bezpečí. Z celkového počtu 32 tázaných, 24 žen a 8 mužů opovědělo, že se vyhýbají nebezpečným

místům. Dále se hloučkům podezřelých osob vyhýbá ze 42 respondentů 23 žen a 19 mužů. 22 mužů se neomezuje a chodí kudykoliv, zatímco u žen to jsou jenom 4.

Tabulka 12 Porovnání otázek 1 a 15

Porovnání otázek 1 a 15	Žena	Muž
Držím příruční zavazadlo tak, abych o něm měl neustále přehled	46	30
Nosím batoh na zádech, během cesty ho nesundávám	3	6
Nenosím příruční zavazadla, mobil nebo peněženku mám vložený v kapse kalhot nebo bundy	2	13

Zdroj: vlastní

Srovnání otázek 1 a 15 rovněž ukazuje, že pohlaví má vliv na vlastní bezpečnost. Z počtu 76 respondentů 46 žen odpovědělo, že si příruční zavazadlo přidržuje tak, aby o něm měly vždy přehled, zatímco mužů takto odpovědělo 30. Dále z počtu 9 respondentů 3 ženy uvedly, že si batoh na zádech nesundávají, kdežto mužů takto odpovědělo 6. 13 mužů a 2 ženy odpověděli, že při cestování u sebe příruční zavazadlo nenosí a mobil nebo peněženku mají vloženy v kapse kalhot či bundy.

Tabulka 13 Porovnání otázek 1 a 16

Porovnání otázek 1 a 16	Žena	Muž
Obranný sprej	7	4
Paralyzér	2	3
Boxer	0	0
Střelnou zbraň	0	5
Nenosím žádný ochranný prostředek	42	37

Zdroj: vlastní

Porovnání otázek 1 a 16 znázorňuje vliv pohlaví na vlastní bezpečnost. Z počtu 11 respondentů 7 žen a 4 muži uvedli, že u sebe nosí obranný sprej, dále 2 ženy a 3 muži u sebe nosí paralyzér, a boxer u sebe nemají ani muži ani ženy. 5 mužů u sebe nosí střelnou zbraň, zatímco co ženy u sebe žádnou nemají. 42 žen a 37 mužů odpovědělo, že u sebe nenosí žádné ochranné prostředky.

Hypotéza se **potvrdila**.

Závěr

V bakalářské práci jsme se zabývali problematikou prevence kriminality. Práce byla rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsme vysvětlili pojmy prevence a kriminalita, provedli jsme základní rozdělení prevence, specifikovali jsme pojmy oběť a pachatel a popsali jsme organizaci prevence kriminality v České republice.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit vztah oslovených respondentů k prevenci kriminality v každodenním životě. K tomu bylo využito dotazníkové šetření, které proběhlo v lednu 2023. Celkem bylo rozesláno 122 dotazníků, z nichž bylo ke konečné analýze využito 100. Získaná data z dotazníkového šetření jsme zpracovali do grafů a tabulek. Stanovili jsme 4 dílčí cíle, ke kterým jsme vytvořili 4 hypotézy.

V hypotéze 1 jsme zjišťovali, jestli má věk respondentů vliv na jejich chování v kyberprostoru. Z šetření vyplynulo, že věk respondentů nemá vliv na chování v kyberprostoru. Pozitivním zjištěním bylo, že nikdo z oslovených respondentů neotevřel podezřelou přílohu e-mailů, a že 61 % respondentů napříč věkovým spektrem na sociálních sítích zásadně nesdílí své osobní údaje, fotografie či informace o své nepřítomnosti.

V hypotéze 2 jsme zkoumali, jestli má dosažené vzdělání respondentů vliv na jejich chování při provádění finančních operací. Z šetření vyplynulo, že vzdělání respondentů má vliv na jejich chování při provádění finančních operací. Respondenti s úplným středoškolským a vysokoškolským vzděláním upřednostňují bezhotovostní placení oproti respondentům se základním a středním vzděláním. Respondenti se základním vzděláním nevyužívají internetová bankovníctví a ani si při přepravě hotovosti nedávají takový pozor jako respondenti s vyšším typem vzdělání. PIN kód si pamatuje drtivá respondentů bez ohledu na dosažené vzdělání.

V hypotéze 3 jsme ověřovali, jestli pohlaví respondentů ovlivňuje to, jak si zabezpečují svůj domov. Z šetření vyplynulo, že pohlaví nemá vliv na zabezpečení bytu. K zabezpečení vlastního domova zaujímají obě pohlaví podobný postoj, pouze ženy si v případě nepřítomnosti mimo domov dohlížejí se svými sousedy na byt oproti mužům více.

V hypotéze 4 jsme testovali, zda má pohlaví respondentů vliv na postoj k vlastní bezpečnosti. Z šetření vyplynulo, že pohlaví má vliv na postoj k vlastnímu bezpečí. Ženy se oproti mužům více vyhýbají nebezpečným místům a přemýšlí nad tím, v jakých

místech se pohybují. Dále si ženy oproti mužům více hlídají své osobní věci. K problematice nošení obraných prostředků zaujímají obě pohlaví podobný přístup.

V dotazníkovém šetření jsme respondentům v otázce číslo 17 položili ještě doplňující dotaz, jestli navštěvují, nebo někdy v minulosti navštěvovali, kurz sebeobrany. Ze získaných odpovědí jsme zjistili, že kurz sebeobrany někdy absolvovalo 29 % respondentů. Jednalo se o 12 žen a 17 mužů. 71 % respondentů kurz sebeobrany nikdy nenavštívilo. Tento údaj se týkal 39 žen a 32 mužů.

Na základně zjištěných údajů navrhujeme provádět na území města Plzně pravidelné přednášky a besedy zaměřené na edukaci občanů v oblasti preventivních opatření. Doporučili bychom seznámit občany s možnostmi zabezpečení vlastního domova. Ženám bychom poradili absolvovat certifikované kurzy zaměřené na sebeobranu a na zacházení s obranými prostředky. V neposlední řadě navrhujeme provádět preventivní akce zacílené na bezpečného chování v kyberprostoru.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 215 s. ISBN 978-80-7380-521-0.
2. FIRSTOVÁ, Jana a David ZÁMEK. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 189 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7676-057-8.
3. GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 588 s. ISBN 978-80-7598-554-5.
4. HOLAS, Jakub. *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019, 119 s. Studie. ISBN 978-80-7338-185-1.
5. HOLCR, Květoň. *Kriminológia*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2008, 403 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-808-0782-061.
6. KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 318 s. ISBN 978-80-7380-535-7.
7. KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Ochrana obyvatelstva*. Praha: Armex, 2006, 97 s. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-33-0.
8. JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021, 631 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-499-2.
9. MANN, Monique. *Policing and politicising organised crime*. London: Routledge/Taylor & Francis Group, 2020, 174 s. Routledge studies in crime, security and justice. ISBN 978-1-138-06733-2.
10. NAGY, Veronika. *Crime prevention, migration control and surveillance practices: welfare bureaucracy as mobility deterrent*. London: Routledge/Taylor & Francis Group, 2020, 191 s. ISBN 978-0-367-58624-9.
11. NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, 527 s. ISBN 978-80-7353-376-8.

12. PROTIVINSKÝ, Miroslav a Karel KLVANĀ. *Základy kriminalistiky*. 2. vyd. Praha: Armex, 2007, 153 s. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-86795-50-8.
13. SVATOŠ, Roman. *Prevence kriminality*. Druhé aktualizované vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2016, 132 s. Studia. ISBN 978-80-7556-009-4.
14. TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie: jak studovat zločin*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 214 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-802-4729-824.
15. ZOUBKOVÁ, Ivana a Marcela MOULISOVÁ. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex, 2004, 150 s. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-05-5.

Elektronické zdroje

1. ŘEHOŘ, Jiří. *Základy kriminologie* [online]. České Budějovice, 2007 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.zsf.jcu.cz/images/ZSF/fakulta/ustavy/urt/pro-studenty/ochrana-obyvatelestva/zaklady-kriminologie.pdf>. Doplnkové texty pro posluchače kombinované formy studia studijního programu „Ochrana obyvatelstva“. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.
2. *Prevence kriminality* [online]. Praha: Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra, 2023 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/>
3. *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2022 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/>
4. *Příčiny nárůstu kriminality po roce 1989* [online]. České Budějovice, 2009 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: https://bakalarky.vasers.cz/2009/Pricina_narustu_kriminality_po_roce_1989.pdf. Bakalářská práce. Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., České Budějovice. Vedoucí práce JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví	37
Graf 2: Věk respondentů	38
Graf 3 Vzdělání	39
Graf 4 Počítač.....	40
Graf 5 Internet	41
Graf 6 E – maily	42
Graf 7 Platby	43
Graf 8 Výběr hotovosti.....	44
Graf 9 PIN kód	45
Graf 10 Nepřítomnost	46
Graf 11 Zabezpečení oken	47
Graf 12 Zabezpečení vstupu.....	48
Graf 13 V noci.....	49
Graf 14 Ve městě	50
Graf 15 Hromadná doprava.....	51
Graf 16 Obranné prostředky.....	52
Graf 17 Kurz sebeobrany	53

Seznam tabulek

Tabulka 1 Porovnání otázek 2 a 4	54
Tabulka 2 Porovnání otázek 2 a 5	55
Tabulka 3 Porovnání otázek 2 a 6	56
Tabulka 4 Porovnání otázek 3 a 7	57
Tabulka 5 Porovnání otázek 3 a 8	57
Tabulka 6 Porovnání otázek 3 a 9	58
Tabulka 7 Porovnání otázek 1 a 10	59
Tabulka 8 Porovnání otázek 1 a 11	59
Tabulka 9 Porovnání otázek 1 a 12	60
Tabulka 10 Porovnání otázek 1 a 13	61
Tabulka 11 Porovnání otázek 1 a 14	61
Tabulka 12 Porovnání otázek 1 a 15	62
Tabulka 13 Porovnání otázek 1 a 16	62

Seznam příloh

Příloha 1 Dotazník

Příloha 2 Logo prevence kriminality

Příloha 3 Edukační leták

Příloha 1 Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Radek Kokoška a jsem posluchačem Vysoké školy evropských a regionálních studií, se sídlem v Českých Budějovicích, v bakalářském studijním programu Bezpečnostně právní činnost. Rád bych vás touto cestou požádal o vyplnění zcela anonymního dotazníku, jehož výsledky budou použity v praktické části mojí bakalářské práce s názvem Prevence kriminality a její praktické nástroje.

1. Jste:

a/ žena

b/ muž

2. Váš věk:

a/ 18–30 let

b/ 31–40 let

c/ 41–50 let

d/ 51–60 let

e/ nad 60 let

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

a/ základní

b/ střední odborné (bez maturity)

c/ středoškolské (s maturitou)

d/ vysokoškolské

4. Ve svém počítači:

- a/ mám nastavená silná hesla, která pravidelně měním
- b/ používám jedno jednoduché heslo pro více účtů
- c/ hesla pravidelně neměním
- d/ počítač ve svém každodenním životě běžně nepoužívám

5. Na internetu nebo sociálních sítích:

- a/ sdílím osobní údaje
- b/ sdílím i choulostivé fotografie
- c/ sdílím informace o své nepřítomnosti doma
- d/ osobní údaje, fotografie ani informace o nepřítomnosti zásadně nesdílím
- e/ nepoužívám sociální sítě

6. Přílohy podezřelých mailů:

- a/ neotevírám
- b/ otvírám
- c/ nepoužívám e – mailovou komunikaci

7. V běžném životě platím především:

- a/ bezhotovostně
- b/ penězi

8. Při výběru hotovosti:

a/ peníze si uložím do příruční tašky, bezpečně zapnu a hlídám si

b/ peníze vložím na volno do kapsy

c/ finanční hotovost nevybírám, používám internetové bankovníctví a bezhotovostní platby

9. PIN kód:

a/ mám napsaný a přiložený u platební karty v peněžence

b/ pamatuji si

c/ nepoužívám platební kartu

10. V nepřítomnosti mimo domov:

a/ si se sousedy vzájemně dohlížíme na byt

b/ používám hlídacího psa

c/ byt mám zabezpečen alarmem

d/ platím si bezpečnostní agenturu

e/ pouze zavřu okna a zamknu vstupní dveře, byt více nestřežím

11. Na oknech bytu mám nainstalované:

a/ bezpečnostní fólie

b/ mříže

c/ jiné mechanické zabezpečení

d/ nemám žádné zabezpečení oken

12. Vstup do domova mám zabezpečen:

- a/ mám bezpečnostní vstupní dveře
- b/ mám bezpečnostní zámek
- c/ mám nainstalované poplašné zařízení
- d/ nemám žádné zabezpečení vstupních dveří

13. Při cestování v pozdně večerních nebo nočních hodinách:

- a/ se pohybuji samostatně, bez doprovodu
- b/ cestuji v doprovodu spolupracovníků, kamarádů nebo známých
- c/ využívám auto nebo taxi
- d/ požádám člena rodiny, aby mi přišel naproti
- e/ ve večerních hodinách nevycházím z bytu

14. Při pohybu po městě:

- a/ vyhýbám se nebezpečným místům
- b/ vyhýbám se hloučkům podezřelých osob
- c/ chodím kudykoli, neomezují se

15. Při cestování prostředcích hromadné dopravy:

- a/ držím příruční zavazadlo tak, abych o něm měl neustále přehled
- b/ nosím batoh na zádech, během cesty ho nesundávám
- c/ nenosím příruční zavazadla, mobil nebo peněženku mám vložený v kapse kalhot nebo bundy

16. Jako běžný obranný prostředek u sebe běžně nosím:

a/ obranný sprej

b/ paralyzér

c/ boxer

d/ střelnou zbraň

d/ nenosím žádný ochranný prostředek

17. Navštěvuji nebo jsem v minulosti navštěvoval/a kurz sebeobrany:

a/ ano

b/ ne

Příloha 2 Logo prevence kriminality

**PREVENČE
SE MUSÍ VYPLATIT**

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha 3 Edukační leták

Edukační leták

1. Ve svém počítači používejte silná hesla a pravidelně je měňte.
2. Na sociálních sítích nesdílejte osobní údaje, fotografie ani informace o nepřítomnosti.
3. Zamykejte dveře bytu a nechte si nainstalovat bezpečnostní zámky.
4. V době své nepřítomnosti svěřte klíče od bytu pouze důvěryhodné osobě.
5. Noste u sebe jen nezbytnou hotovost.
6. Preferujte bezhotovostní placení.
7. Peněženku a doklady si ukládejte do příručního zavazadla na dno a bezpečně zapněte.
8. Vyhýbejte se odlehlým a opuštěným místům.
9. Při cestování v nočních hodinách si domluvte doprovod.
10. Pořídte si vhodný obranný prostředek a naučte se ho bezpečně obsluhovat.
11. Absolvujte certifikovaný kurz sebeobrany.

Zdroj: vlastní